

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 600 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Justitiestraat 21, Antwerpen

Plechtige openingszitting van de Conferentie der Jonge Balie te Kortrijk
op zaterdag 7 oktober 1967

GIBRALTAR, DEKOLONISATIE OP HET EUROPESE CONTINENT

Rede uitgesproken door Mr. Robert THYBERGIN

Op zondag 10 september van dit jaar trokken meer dan 12.000 « Gibraltarians » ter stembus voor een referendum.

De bevolking diende zich uit te spreken voor een aansluiting bij Groot-Brittannië of voor de bevestiging van de heersende situatie, weze de aansluiting bij Spanje.

De uitslag van dit referendum is U waarschijnlijk allen bekend. Juist geteld 44 stemmen spraken zich uit voor de aansluiting bij Spanje.

Zo uitbundig als de reactie was in Gibraltar, zo koel en minachtend was de weerslag in Madrid, vermits vóór de stemming reeds, het Comité der 24 van de UNO, dat zich met de dekolonisatie van Gibraltar bezig houdt, zich met een overweldigende meerderheid had uitgesproken tegen het referendum.

Inderdaad Gibraltar, « British Crown Colony » en de enige kolonie op het Europese Continent, moet en zal binnen enkele jaren gedekoloniseerd zijn.

Uit het begrip dekolonisatie halen wij onmiddellijk de conclusie dat het betrokken gebied « onafhankelijk » wordt.

Hier zal dekolonisatie echter betekenen, hetzij een vrije associatie met Engeland, hetzij... integratie in het Spaanse staatsbestel.

Gibraltar, krakend in al zijn geledingen onder de druk van de steeds harder wordende Spaanse blokkade, heeft zich voor de eerste formule uitgesproken, en dit met een dusdanige meerderheid dat wij bijna van eensgezindheid mogen spreken.

Juist die formule zal Spanje nooit aanvaarden. Voor haar bestaat slechts de tweede formule.

Het was in de zomer van het jaar 1704, gedurende de Spaanse successie-oorlog, dat een Engels-Hollandse vloot het beleg sloeg voor de practisch onverdedigde, en toch oninneembaar geachte Spaanse vesting « Gibraltar ».

Rooke, die blijkbaar vergat dat hij optrad voor reke-

ning van de Oostenrijkse Kroonpretendent, Aartshertog Karel, nam de vesting in en bezette haar. Hij deed dit in naam van Koningin Anne, de Engelse vorstin, die zich haastte de inname te ratificeren.

Hetzelfde jaar nog poogden Spaans-Franse troepen tevergeefs de rots van Engelsen te zuiveren.

De onderhandelingen tussen Filips V en de Engelse Kroon worden beslecht in het jaar 1713, jaar waarin door het Verdrag van Utrecht, Gibraltar definitief aan Engeland werd afgestaan.

Gaat het hier om een definitieve afstand, in geen geval kan er gesproken worden van een onvoorwaardelijke afstand.

Aldus lezen wij in het artikel X van het bedoelde verdrag, — de tekst is deze zoals vervat in het Engelse Witboek over Gibraltar :

« The Catholic King does hereby, for himself, his heirs and successors, yield to the Crown of Great Britain the full and entire propriety of the town and castle of Gibraltar, together with the port, fortifications, and forts thereunto belonging ; and he gives up the said propriety to be held and enjoyed absolutely with all manner of right forever, without any exception or impediment whatsoever. »

De katholieke koning staat dus Gibraltar af, in volle eigendom zonder enige beperking, maar...

« But that abuses and frauds may be avoided by importing any kind of goods, the Catholic King wills, and takes it to be understood, that the above named propriety be yielded to Great Britain without any territorial jurisdiction, and without any open communication by land with the country round about. »

Wordt Gibraltar afgestaan in volle eigendom dan hebben de Britten nochtans geen territoriale macht en evenmin een open verbinding over land met het aangrenzend Spaans grondgebied. Enkel in bepaalde omstandigheden en onder bepaalde voorwaarden wordt de grens opgesteld :

« Yet whereas the communication by sea with the coast of Spain may not at all times be safe or open, and thereby it may happen that the garrison, and other inhabitants of Gibraltar may be brought to great straits; and as it is the intention of the Catholic King, only that fraudulent importations of goods should, as is above said, be hindered by an inland communication, it is therefore provided that in such cases it may be lawful to purchase, for ready money, in the neighbouring territories of Spain, provisions and other things necessary for the use of the garrison, the inhabitants, and the ships which lie in the harbour ».

Enkel wanneer de zeeën onveilig zijn, of in geval van hoge nood, mag, en dit tegen kontante betaling, de bevoorrading over land geschieden. Streng vermanend volgt:

« But if any goods be found imported by Gibraltar, either by way of barter for purchasing complaint being made thereof, those persons who have acted contrary of the faith of this treaty, shall be severely punished... »

Nadat het verdrag nog voorziet dat het zal verboden zijn voor Joden en Moren hun residentie te hebben in Gibraltar en nadat de Engelse Kroon plechtig beloofd heeft de Rooms Katholieke godsdienst op de Rots toe te laten, eindigt het artikel X als volgt:

« And in case it shall hereafter seem meet to the Crown of Great Britain to grant, sell, or by any means to alienate therefrom the propriety of the said town of Gibraltar, it is hereby agreed, and concluded, that the preference of having the same shall always be given to the Crown of Spain before any others.

Spanje behoudt of verkrijgt een optie in geval van vervreemding door de Engelse Kroon.

De toestand kan dus als volgt worden samengevat: Groot-Britannië kan op haar eigendom doen wat zij wil, maar over die eigendom zelf kan zij niet beschikken zoals zij wil.

Twee en halve eeuw is het verdrag van Utrecht reeds oud en veel is er om en rond Gibraltar in die tijdspanne veranderd.

Toch blijft het dokument de enige basis van de Engelse aanwezigheid op de Spaanse Zuidkust.

Die Engelse aanwezigheid is steeds een doorn geweest in het oog van de Spaanse regering en, hoeft het gezegd, is het nu nog steeds.

Nooit heeft Spanje het Gibraltar British willen aanvaarden, doch heeft het steeds moeten aanvaarden.

Zo zien we in 1725 de Spaanse Conde de la Torre, met zijn Spaans-Oostenrijkse troepen de Britse vesting belegeren.

In 1779 worden alle beschikbare middelen aangewend om door middel van een overweldigende Spaans-Franse troepenmacht de vesting te doen kraken. Na 4 jaar gepoogd te hebben de rots te bezetten door bestormingen, beschietingen, verhongering, diende de belegering te worden beëindigd.

Spanje had zich letterlijk murw gelopen.

Ook op het diplomatiek vlak pogen de Spaanse vorsten doorheen de 18e eeuw Gibraltar te recupereren, doch verder dan vage, nooit nageleefde beloften vanwege de Britse Kroon is het nooit gekomen.

Alle Spaans-Britse verdragen bevestigen de afstand zoals geformuleerd in het verdrag van Utrecht.

Hard is het leven op de militaire, herhaalde malen belegerde vesting.

Toch hebben zich reeds op het einde van de 18e eeuw, in vervanging van de oorspronkelijke, maar gevluchte Spaanse bevolking, een kleine drie duizend mensen gevestigd op de rots.

De meesten onder hen zijn bannelingen uit Genua,

Portugal, Spanje of... Joden en Moren, wat het verdrag van Utrecht omtrent deze laatste categorie personen ook moge bepalen.

Allen staan zij in dienst van de militaire overheid, doch de « Vrije Haven » laat hen alras toe, onder de bescherming van diezelfde overheid, zaken te gaan voeren die in de meer vreedzame sfeer van de 19e eeuw toelaten aan de besten of de sterksten onder hen een ongehoorde rijkdom te verzamelen.

Inderdaad, een meer vreedzame sfeer heerst er doorheen de 19e eeuw.

De Rots is niet langer meer het voorwerp van belegeringen, doch het onderwerp van menige diplomatieke nota.

Sedert Spanje zich in 1783 tegen de Britse vesting heeft murw gelopen, houdt de Britse regering het initiatief van alles wat Gibraltar aangaat, stevig in handen.

Een anti-Franse Spaanse coalitie laat de Britten toe de landengte, sedert 1732 door Spaanse versterkingen afgegrensd en « neutraal » gebied verklaard, open te stellen.

Vrezend dat deze fortenglijen in handen van de napoleontische legers zou kunnen vallen, vroegen en bekwamen de Engelsen de toelating de vestingen in de lucht te blazen.

Een epidemie van gele koorts die in het jaar 1815 Gibraltar treft, vindt een gemakkelijke prooi in de overbevolkte militaire basis.

Door de gouverneur wordt in Madrid de toelating gevraagd om aan de voet van de rots, op de neutrale landengte, een nederzetting te bouwen voor het niet aangetaste gedeelte van de bevolking.

Om humanitaire redenen staat Spanje een « voorlopige » nederzetting toe.

In 1854, veertig jaar later, wanneer Gibraltar door een nieuwe soortgelijke epidemie wordt getroffen, wordt de voorlopige nederzetting opnieuw « voorlopig » uitgebreid.

De « voorlopige nederzetting » is er gebleven.

Ook in de baai van Algeciras, waarvan de wateren de haven van Gibraltar bespoelen, vordert de militaire vesting haar rechten op.

Dit gebeurt niet alleen voor militaire doeleinden doch ook voor de goede gang van zaken in de Vrije Haven.

De grondslag van de Britse expansie wordt gezocht in het fameuze verdrag van Utrecht, meer bepaald in de vraag: « Wat heeft Spanje afgestaan? »

De Spaanse regering heeft daaromtrent nooit problemen gesteld. Voor haar was afgestaan het kasteel en de stad Gibraltar, samen met haar haven, fort en versterkingen.

Groot-Britannië van haar kant ziet in deze opsomming echter de grenzen van het afgestane gebied niet omschreven. Derhalve moeten die territoria die door het Britse geschut aldaar worden beheerst door de Britten worden gecontroleerd.

Spanje komt opnieuw aan bod en brengt daartegen in dat de grenzen noodzakelijkerwijze deze moeten geweest zijn die bestonden in 1713. Het laat daarbij opmerken dat Groot-Britannië niet beschikt over enige territoriale jurisdictie.

Weliswaar is deze discussie nooit aanleiding geweest tot enige regeling.

De Britse overmacht had het niet moeilijk om die gebieden te controleren, die zij opeiste en in 1851 beëindigden de Britten de betwistingen in volgende termen:

« Yet wathever Your decision may be, this right touches Great Britain's intrests too closely for her, to renounce it by peacefull negotiation; and she will not yield to force in time of war, so long as the military and naval resources suffice to maintain it ».

Evenwel wordt aan de Spaanse handelsvloot vanaf 1865 toegestaan de Britse wateren ongehinderd te door-kruisen.

Kwamen de uitbreidingen, zowel te land als op zee, de militaire waarde van de uitstekend gelegen vesting ten goede, ook de snel aangegroeide bevolking komt de Britse macht ten goede.

Waar Gibraltar beschikte over een vrije haven, in de schaduw van de grote militaire ankerplaatsen, bleek al-ras dat er zaken konden worden gedaan.

Reeds van in het begin der 19e eeuw wordt Gibralt-ar dan ook een reusachtig depot van waaruit de goedere-n, vooral afkomstig uit de Britse industrie, verder worden geëxporteerd.

Hoeft het gezegd dat er aardig werd gesmokkeld?

Terwijl in gans Europa de tolbarrières tot een mini-mum werden herleid, staat Spanje met een archaische, verstorven economie die haar verplicht tegenover haar buurlanden een scherpe invoerbepijking op te leggen.

Het is duidelijk dat een harde douanepolitiek met hoge invoerrechten, de bakermat vormt voor een welige smokkel.

Reeds van die tijd heeft Gibraltar bv. een tabakinvoer die viermaal deze van Spanje overtreft. Engels laken, door Engelse firma's vervaardigd, wordt voorzien van Spaans etiket en langs Gibraltar aan de Spaanse « pro-ducant » bezorgd.

Fantastische winsten worden aldus door Engelsen, Gibraltarieërs en Spanjaarden gemaakt ten nadele van de Spaanse staatskist. Indien de Britse gouverneur deze handelstransactie niet steunt, toch wordt er geen enkele maatregel tegen genomen.

Aan de Spaanse douanefloot, in Algeciras geanker-d, wordt absoluut verbod opgelegd de Britse wateren bin-nen te dringen, bij hun jacht op smokkelvaartuigen, die dagelijks of liever iedere nacht uitvaren.

Toevallig gebeurde het ook wel eens dat, per ongeluk, een Spaanse politieboot buiten de Britse wateren door een Britse vlooteneheid werd gekelderd.

Stapels protesten vanwege Madrid duiden op de voort-durende incidenten rond de gouden smokkelhandel. Ook hieromtrent bleef het antwoord der Britten zeer klaar: « If then the Spanish Government wish to put a stop to that smuggling which Her Majesty's Government are well aware is carried on to a great extent through Gi-braltar into Spain, the only effectual way in wick that purpose can be accomplished is by a revision of the Spanish tariff, for the purpose of placing it in harmony with the wants and wishes of the Spanish Nation, and in accordance with the Commercial Spirit of the age ». — Aldus Lord Palmerston in 1841.

Samenvattend kan er gezegd worden dat Groot-Brit-tannië doorheen de gehele 19e eeuw op, rond en om Gibraltar mocht doen en deed wat het goed achtte. Een situatie waarin in de eerste helft der 20e eeuw weinig of geen verandering kwam.

In 1908 wordt door de Britse militaire overheid be-slist een hekken op te richten op de plaats waar sedert ongeveer een halve eeuw de Britse wachtposten waren opgetrokken.

Spanje, dat zeer weinig voelde voor deze vaste grens op hetgeen Spaans grondgebied werd geacht, laat de werken toe, vooral wanneer de Britse regering laat we-ten dat enerzijds de plaats van dit hekken niets veran-dert aan de status van de landengte en dat anderzijds het hekken, met slechts één doorgang, een zeer effi-ciënte kracht zal zijn in de strijd tegen de smokkelaars.

Minder moeilijkheden zijn er wanneer in 1937 de Brit-ten op de landengte een aanvang maken met de bouw van een militaire vlieghaven waarvan de landingsbaan,

gezien de beperktheid der landengte, gedeeltelijk in de zee is aangelegd.

Door Spanje wordt met een belofte dat het slechts gaat om een « noodluchthaven », « emergency airport », vrede genomen, vermits op dat ogenblik Spanje nog volop in een burgeroorlog gewikkeld is.

Vanaf het ogenblik echter dat Franco aan de macht komt wordt de Spaanse houding tegenover het geval Gibraltar harder en stugger. Van meetaf aan tracht Franco met Groot-Brittannië tot een vergelijk te komen.

Opmerkelijk is de positieve interesse bij Groot-Brit-tannië voor de Spaanse grieven en verlangens. Vergeten we echter niet dat in 1939 de tweede wereldoorlog uit-breekt.

Met alle kracht streeft de Britse diplomatie ernaar Spanje buiten de asmogendheden te houden.

Dat Franco meer te danken had aan deze laatste dan aan de Anglo-Saksers hoeft niet gezegd, maar toch ble-ven de Fallangs neutraal. Die neutraliteit was essentieel voor de Britse basis op Gibraltar, het knooppunt voor de geallieerde akties in Noord-Afrika en het Middellandse Zeegebied.

Churchill heeft, de ganse oorlog door, zijn vreugde over de Spaanse neutraliteit kenbaar gemaakt. Neen, Spanje hoeft niet aan te dringen vermits onmiddellijk na de oorlog de Britten met biezondere welwillendheid alle Spaanse wensens zullen helpen realiseren.

Ziehier trouwens het relaas van de Spaanse ambassa-deur in Londen van een gesprek met Churchill.

« The prime minister told me in conversation that his desire was a Spain ever more prosperous and strong; if England won the war, of which he had no doubt, France would owe her much and she nothing to France... Ac-cording to him. Italy, like France, would be left much curtailed, which would give Spain opportunity of being strongest power in Mediterranean, where she could count on decided support of England. We are resolved, he said, to aid Spain in everything; we only ask Spain no to let the Germans pass through her territory. »

Bleef Spanje neutraal, dan werd Gibraltar zoals ge-zegd een knooppunt voor de geallieerde machten. Voor de bevolking van de enkele vierkante kilometers grote Britse kolonie betekende het oorlogsgeweld de evacuatie van alle vrouwen en kinderen.

Zij die bleven werden in de militaire dienst inge-schakeld. Gibraltar bleef tot het einde van de oorlog een militaire basis.

Engeland won de oorlog doch Spanje kreeg van het Westen niet de beloofde steun.

Integendeel, zijn vooroorlogse sympathiën met het fa-cisme, zijn neutrale houding gedurende het wereldkon-flikt en zijn harde anti-linkse politiek na de oorlog, brachten het land in diskrediet bij de West-Europese naties, Engeland inluis.

Verskillende militaire en economische allianties wer-den opgericht zonder dat het niet-demokratisch, fascis-tisch Spanje erin wordt opgenomen.

Herleeft het Westen na korte tijd, dank zij het Ame-rikaanse Marshall-plan, Spanje's archaische, door de bur-geroorlog en de daaropvolgende oorlogsjaren nog verder geslonken economie heeft de meeste moeite om het bankroet te vermijden.

De werkloosheid is bijna algemeen en zij die werk vinden dienen zich tevreden te stellen met uiterst lage lonen.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat de Britse Kroon-kolonie in het Zuiden een buitengewone aantrekkings-kracht heeft op de Spaanse arbeiders.

Vermits het merendeel der Gibraltariërs werk gevon-

den heeft, hetzij in handelszaken, hetzij in de Britse administratie, kunnen de Spaanse handarbeiders er vlot tewerkgesteld worden.

Dagelijks trekken aldus een 25.000-tal Spaanse werkrachten naar de rots waar ze enerzijds veel meer verdienen dan in hun land en anderzijds weer minder dan de Gibraltariërs. Deze laatsten immers maken deel uit van de Trade Unions, waarbij de Spaanse arbeiders niet kunnen en niet mogen aansluiten.

Is de stabiliteit van het werk van de Spaanse pendelarbeiders, die slechts mogen aangenomen worden bij gebrek aan Gibraltariërs, niet verzekerd, dan zoekt menige Spanjaard toch zijn geluk in de Britse kolonie.

Hoe gemakkelijk immers gaat het niet om elke avond, wanneer hij Gibraltar moet verlaten, wat nylon, zeep, scheermesjes, sigaretten en dier meer Spanje binnen te brengen waar dergelijke zaken hetzij niet te verkrijgen, hetzij peperduur zijn.

Als samenvatting van dit bondig historisch overzicht mag er gezegd worden dat de politieke toestand in, rond en om Gibraltar in de 19e eeuw werd gedomineerd door de Britse machtspositie en dat economisch, doch ook sociaal de Britse Kroonkolonie steunt op het omliggend Spaanse territorium.

Van nu af aan moeten we echter vaststellen dat waar de Engelse machtsituatie daalt, Spanje onder het doelbewuste, harde leadership van de generalissimo traag maar zeker komt aansluiten bij het Westen.

Een Spaans-Amerikaans verdrag, waardoor Spanje grote investeringen in ruil voor Amerikaanse basissen verkrijgt, geeft het land genoeg rugsteun om de kwestie Gibraltar grondig aan te pakken.

Het bezoek van de Engelse koningin in 1954 was de aanleiding tot de eerste ernstige restricties vanwege de Spaanse regering.

Zich steunend op het verdrag van Utrecht, waarbij Gibraltar geen open verbinding heeft over land met Spanje, doet Franco de grenspost in Las Lineas dicht.

Een andere maatregel bestaat hierin dat voortaan geen nieuwe toelating meer wordt verleend om in Gibraltar te gaan werken, terwijl Spaanse toeristen niet langer de rots kunnen bezoeken.

Worden in het vooruitzicht van Anglo-Spaanse onderhandelingen de grenzen terug soepeler, de andere maatregelen **blijven gelden**.

De dekolonisatie en de door de Engelsen daartoe genomen voorbereidingen brengen echter de kwestie Gibraltar tot een climax en tot de acute situatie van de dag van heden.

Gibraltar is inderdaad een Kroonkolonie, een van die kolonies waarover de administrerende overheid, in casu Groot-Brittannië, ieder jaar verslag dient uit te brengen bij de UNO-Commissie der 24.

Die commissie heeft tot taak de evolutie in de verscheidene kolonies te volgen en die aanbevelingen te doen die de dekolonisatie kunnen bespoedigen.

Het is een feit dat Gibraltar tot in de jaren 1950 volledig bestuurd en beheerd werd door de Gouverneur der militaire basis. Eerst in ± 1950 krijgt de rots een wetgevende vergadering.

Van enige zeggenschap van de burgerbevolking kan echter geen sprake zijn vermits de vergadering is samengesteld uit 5 Britten en 5 door hen gekozen leden.

In 1964 worden nieuwe verkiezingen gehouden om Gibraltar een democratisch bestuursorgaan te geven, basis voor de uitwerking der dekolonisatieprocedure.

In volgende mate verkrijgt Gibraltar een eigen autonome constitutie. Bij algemene verkiezingen wordt een

wetgevende vergadering gekozen, waaruit de « Ministers van de Regering » worden aangeduid.

Deze Ministers, zoals de Wetgevende Vergadering zelf, zijn ondergeschikt aan de « Council of Gibraltar » of een Commissie samengesteld uit de 5 hoogstgeplaatste Engelse vertegenwoordigers en 5 leden gekozen uit de Wetgevende vergadering.

Enkel ten titel van inlichting weze nog bijgevoegd dat de agenda van de wetgevende vergadering en alle ontwerpen van beslissingen steeds vooraf aan de Council ter goedkeuring dienen voorgelegd.

Dit is het democratisch staatsbestel in de kroonkolonie.

Zeker hoeft er niet gezegd dat verkiezingen enkel een zaak zijn voor de Gibraltariërs en terloops geef ik u eveneens de bepaling van een Gibraltariër: « A Gibraltarian is a person registered as Gibraltarian in the Register ».

Meer zegt de « Gibraltarian Status Ordinance » van 1962 niet.

Wel vinden we nog het volgende: Mag zich in het register laten inschrijven, diegene die te Gibraltar geboren is vóór 30.6.1925, diens echtgenote en wettige afstammelingen.

Tevens heeft de Gouverneur het recht bepaalde personen, wegens bewezen diensten, in het register te laten opnemen.

Tenslotte nog dit, artikel 10 van die Ordonnantie luidt als volgt: « De raad van de Gouverneur mag, uit hoofde van diens discretionaire macht, bevel geven aan de bevoegde ambtenaar de inschrijving in het register van die persoon te schrappen die, volgens de overtuiging van de Raad, zich in de loop der laatste 10 jaar, door woorden of daden, ontrouw of deloyaal heeft aangesteld tegenover Hare Majesteit de Koningin ».

De Spaanse reactie tegenover deze constitutie kwam hard aan en wordt geleidelijk opgedreven. Aan de grens **wordt een einde gemaakt aan alle voertuigenverkeer**.

Wie Spanje of Gibraltar binnen wil, moet het maar te voet doen. De controle aan de politiepost nam immers te veel tijd en gaf aanleiding tot reusachtige verkeersopstoppen. Verder wordt de werkvergunning ingetrokken van alle vrouwelijke Spaanse werkrachten, terwijl van iedere Spaanse arbeider, die enige inbreuk begaat op het invoerverbod, de werkvergunning wordt afgenomen.

Met rigoureuze strengheid wordt erover gewaakt dat noch over land, noch over zee enig goed vanuit Gibraltar naar Spanje wordt ingevoerd. Dit alles, aldus de Spaanse regering, op grond van de reeds hoger genoemde bepalingen uit het Verdrag van Utrecht.

Deze scherpe reactie van Spaanse zijde heeft verregaande gevolgen op de sociaal-ekonomische situatie in Gibraltar.

Toch is het interessant te vermelden dat door de hoger vernoemde maatregelen in de eerste plaats het handelscijfer in 2 jaar tijd met 50% is gedaald, waar de levensduur met met dan 27% is gestegen.

Een nijpend te kort aan werkrachten heeft Gibraltar verplicht tot reusachtige investeringen, met het oog op de modernisering en automatisering van de uitrusting. Het geval kost de Engelse schatkist, die er evenmin gezond uitziet, miljoenen pond sterling.

Terzelfdertijd is ook op het diplomatieke vlak de druk vanwege de Spaanse regering opgevoerd. En hier baseert men zich niet meer uitsluitend op het Verdrag van Utrecht en zijn beschikkingen, maar veeleer op de resoluties die omtrent de dekolonisatie in de UNO Assemblée werden aangenomen.

Voor de reeds genoemde commissie der 24 is de Spaanse stelling als volgt samen te vatten:

Groot-Brittannië heeft op het Spaanse grondgebied een eigendom met name Gibraltar. Over die eigendom kan Groot-Brittannië niet naar goeddunken beschikken.

De bevolking die Groot-Brittannië zich daar heeft laten vestigen, heeft er niet de minste rechten, vermits ze zich vestigen op Spaans grondgebied, eigendom van de Britse Kroon.

Het oprichten van Gibraltar als politieke entiteit in vrije associatie met Groot-Brittannië komt neer op het vervreemden van Gibraltar, vermits de vrije, uitsluitende wil van de eerstgenoemde op ieder willekeurig ogenblik een einde aan de associatie kan stellen. Dit is strijdig met het verdrag van Utrecht, laatste alinea.

Groot-Brittannië heeft op Gibraltar en rond Gibraltar, door het inrichten van een militaire basis — die zelfs gedeeltelijk op Spaans grondgebied en in Spaanse wateren gelegen is — een situatie geschapen die indruist tegen de Spaanse souvereiniteit. Bovendien brengt de militaire basis, wegens het belang van die basis en haar strategische implantatie, niet alleen Gibraltar, doch gans het daarrondliggende Spaanse grondgebied in gevaar. Zowel demografisch, sociaal als economisch maakt Gibraltar deel uit van de Spaanse maatschappij.

Demografisch: niet alleen spreekt de bevolking er Spaans, doch de massa leeft er Spaans. Daarbij komt dat de meesten hun verlof en ontspanning vinden en moeten nemen in Spanje, terwijl een kleine duizend zelfs permanent in de Campo de Gibraltar leven. Ook daaraan werd door Madrid een einde gemaakt.

Sociaal: zonder de Spaanse arbeidskrachten is het leven op de rots praktisch onmogelijk. Nochtans worden de Spaanse arbeiders er op een typisch kolonialistische manier behandeld.

Dit geldt zowel voor de 1.000 Spanjaarden die er wonen, als voor de meer dan 10.000 die dagelijks de grens overschrijden en aan wie het verboden is er zelfs te overnachten.

Zij alleen staan buiten de in Gibraltar bestaande Trade Unions die voorbehouden zijn aan de Gibraltariërs.

De lasten en de sociale zekerheid voor de pendelarbeiders weegt uitsluitend op de Spaanse Regering.

Economisch: Gibraltar, 5 km² groot en met 25.000 inwoners, leeft zonder natuurlijke bronnen, en moet zowel voedsel als water invoeren. Evenmin bestaat er enige noemenswaardige industrie. De enige bron van inkomsten is de handel en het toerisme. Toerisme, omdat men van daaruit gemakkelijk en vlot Spanje, de Costa del Sol en dies meer bereikt.

De belangrijkste bron van inkomsten is echter de handel, al weze het een handel die hoofdzakelijk op smokkel is afgestemd. Over land door de Gibraltariërs, de toeristen en de Spaanse arbeiders die dagelijks de Spaanse post in Las Lineas overschrijden. Over zee door middel van de massa in Gibraltar geregistreerde sloepen. In de vrije haven worden goederen gestockeerd in onbeperkte mate en van daaruit Spanje binnengewerkt.

Terloops weze gezegd dat elke Gibraltariër, jong en oud, klein en groot dagelijks 250 sigaretten zou moeten roken. De import van Amerikaanse sigaretten op Gibraltar overtreft die van de Bundesrepubliek.

Enkel door de zeer felle, maar voor de Spaanse schatkist zeer dure controle kon de smokkel worden beperkt tot minder dan 1000 miljoen pesetas, waar hij in 1960 nog 1.794 miljoen pesetas bedroeg.

Anderzijds, steeds volgens de Spaanse stelling, investeren de inwoners van de Rots steeds meer in reisagentschappen, hotels en buildings rondom de Spaanse

Costa del Sol, terwijl het de Spanjaarden noch de Spaanse staat mogelijk is ook maar één peseta te investeren in de Britse Kroonkolonie.

Tot besluit van deze argumentatie zegt de Spaanse vertegenwoordiger don Jaime de Pinès: Gibraltar is voor ons niet alleen een prestigekwestie, Gibraltar is een kankerplek op Spaans grondgebied, bron van voortdurende spanningen.

Het derde en laatste argument is gesteund op een resolutie die dateert van 14-12-1960 en die zegt: «iedere poging die als gevolg zou hebben een gedeeltelijke of gehele verbreking van nationale eenheid en territoriale integriteit van een natie, is onverenigbaar met de principes en doelstellingen van de UNO».

Welnu, de dekolonisatie van Gibraltar zoals gewenst door de Britten en de bevolking van Gibraltar zou een bestendige breuk betekenen van de Spaanse integriteit.

Het Britse standpunt tegenover de Spaanse beschuldigingen is korter samen te vatten, omdat de Engelse Regering zich ten zeerste verzet tegen de Spaanse interpretatie van het Verdrag van Utrecht.

De Commissie is niet bevoegd om de betwistingen omtrent het Verdrag van Utrecht te behandelen.

Het Verdrag van Utrecht heeft geen waarde meer gezien de dekolonisatie dient te geschieden krachtens de principes van het UNO-handvest, dat primeert boven partikuliere verdragen.

Voor Engeland heeft enkel belang de wensen van de bevolking.

Eenparig beslist de UNO-Commissie der 24 dat de dekolonisatieprocedure dient te worden geregeld en vastgelegd door Spaans-Britse besprekingen, waarvan de besluiten ter goedkeuring aan de Commissie worden voorgelegd.

Al dateert deze eenparige beslissing van 1964, eerst in 1966, en wel op 8 mei, beginnen de onderhandelingen.

In een zeer uitgebreide nota herneemt Spanje, na nogmaals de beperkingen van het verdrag van Utrecht te hebben opgesomd, zijn thesise, op basis waarvan nu konkrete voorstellen worden gedaan.

Nieuw in deze uiteenzetting is de kwestie van «het tweede Gibraltar».

Zoals hoger reeds werd aangestipt heeft de Britse regering de grenzen van de rots bepaald op de landengte en afgebakend door een hekken.

Het door Spanje vanaf 1732 neutraal verklaard gebied werd aangewend voor een «voorlopige» nederzetting en, meer recent, voor een «emergency airport».

Het verdrag van Utrecht kan op generlei wijze een verantwoording geven voor de Britse aanwezigheid op die plaats en evenmin kan de bezetting en het gebruik van die grond sedert menige jaren aanleiding gegeven hebben tot de verkrijgende verjaring ten voordele van de Britten.

Nooit heeft Spanje immers opgehouden tegen deze Britse expansie te protesteren en steeds heeft Groot-Brittannië erop gewezen dat aan de status-quo niets veranderde door haar aanwezigheid aldaar.

De Spaanse voorstellen tot oplossing zijn de volgende:

1. Groot-Brittannië staat Gibraltar af aan Spanje.
2. Aan de Gibraltariërs wordt een speciaal statuut toegekend, gegarandeerd door de Verenigde Naties, waarbij hun belangen worden beschermd.
3. Een Spaans-Brits akkoord zal gesloten worden omtrent het gebruik van de militaire basis door de Engelse strijdkrachten.

Het ware überhaupt te eenvoudig geweest indien Groot-Brittannië op deze proposities was ingegaan. Op generlei wijze echter kon Groot-Brittannië akkoord gaan met de Spaanse visie.

a. De interpretatie van het verdrag van Utrecht door de Spaanse regering is te absoluut.

Inderdaad, alle beperkingen die zijn opgelegd, hebben enkel op het oog het verbieden van smokkel. Rechtmatige handelsbetrekkingen worden niet verboden. Deze hebben trouwens steeds plaatsgegrepen met de toestemming van de Spaanse regering.

b. De Britse souvereiniteit in de wateren van de baai van Algeciras en op de landengte kan door Spanje niet worden betwist. Mochten haar rechten niet voortvloeien uit het verdrag van Utrecht, dan vloeien haar rechten voort uit een andere titel met name de verkrijgende verjaring.

c. Dat Gibraltar demografisch, sociaal en economisch is ingeschakeld in de Spaanse Campo de Gibraltar is een feit, doch geen reden tot annexatie van dit gebied.

Geenszins kan worden gezegd dat Gibraltar een kan-kerplek is voor het daarrond gelegen hinterland.

De Spaanse arbeiders zijn naar Gibraltar gekomen omdat er enerzijds voor hen geen andere werkgelegenheid was en anderzijds wegens de hoge lonen.

De smokkel, aldus de Engelse regering, is daarenboven grotendeels in handen van Spaanse smokkelaars waarop Gibraltar geen vat heeft.

d. Wat de door Spanje ingeroepen UNO-resolutie betreft, wordt erop gewezen dat deze tekst niet toepasselijk is waar het hier gaat om een gebied dat door Spanje vrijwillig werd afgestaan, en waar het de bedoeling is van de UNO dat dergelijke situatie in de toekomst niet meer zou ontstaan.

In ruil voor de erkenning van de Britse souvereiniteit wordt een reeks toegevingen gedaan, waaronder een effectieve steun in de bestrijding van de illegale handel wordt verzekerd. Bovendien zal Spanje, door een Consul, inzage krijgen en advies mogen geven in alle eventuele constitutionele wijzigingen op de Rots.

Dat sedert juli 1966 tot heden de dag, beide partijen aan de onderhandelingen geen enkel nieuw positief element hebben toegevoegd, is U geenszins onbekend.

Wenst Groot-Brittannië niet de schijn te geven te kapituleren tegenover de Spaanse restricties rond Gibraltar, dan wenst Spanje het probleem in de korst mogelijke tijd gelijkwideerd te zien.

Een voorstel de juridische problemen en geschillen nopens de soevereiniteitswesties, voor te leggen aan het Internationaal Gerechtshof te Den Haag, — dit om de dekolonisatieproblemen dan te kunnen regelen in aansluiting met de beslissingen van het Gerechtshof, — wordt door de Spaanse regering met de meeste nadruk afge-
wezen.

Madrid ziet in dit voorstel enkel een manoeuvre om de zaak op de lange baan te schuiven. Daarbij wordt Londen erop gewezen dat de regeling van de kwestie Gibraltar enkel de dekolonisatie beoogt.

Hierbij zijn de Engelse vorderingen, gesteund op een verkeerde en eenzijdige interpretatie van het Verdrag van Utrecht, slechts van ondergeschikt belang.

Hoezeer de Spaanse restricties in Gibraltar de onderhandelingen ook bemoeilijkten, een nieuwe beperking doet in april van dit jaar de Anglo-Spaanse besprekingen afspringen.

Inderdaad verbiedt Franco alle vliegverkeer boven « Zonas militar de Algeciras ».

Hij wijst op het feit dat de Britse luchtbasis op « Spaans » grondgebied ligt en onderstreept de menigvuldige protestnota's wegens schendingen van het luchtruim boven Las Lineas in de zone van Algeciras.

Ik zeg wel alle luchtverkeer, dus zowel civiel als militair.

Wanneer men nu het belang van de basis in ogen-

schouw neemt, met daarbij de inplanting van de landingsbaan op de landengte, dan ziet men onmiddellijk dat het zeer moeilijk is, en in slechte weersomstandigheden praktisch onmogelijk, op de basis te landen zonder Spaans grondgebied te overvliegen.

Zonder enige voorafgaandelijke besprekingen heeft Londen in juni jongstleden besloten tot het houden van een referendum.

Volgens het Foreign Office zou hiervan afhangen of het al dan niet gewenst is nog verder te onderhandelen.

Een UNO-afvaardiging en een Spaanse vertegenwoordiger worden uitgenodigd om het regelmatig verloop der stemverrichtingen te volgen.

Het resultaat van deze kiesronde heb ik reeds gedeeltelijk aangestipt.

12.141 stemmen spraken zich uit voor de verdere samenwerking met Groot-Brittannië door middel van democratische instellingen, waarbij Groot-Brittannië verder de volle verantwoordelijkheid draagt.

44 stemmen verkozen een aansluiting bij Spanje op grond van de voorstellen van mei 1966.

Geen enkele UNO-afgevaardigde, evenmin als Spaanse afgevaardigden controleerden de kiesverrichtingen.

Deze kiesverrichtingen werden op 1 september door de UNO-commissie der 24 met 16 stemmen (waaronder die van het Oostblok) tegen 2 stemmen en 6 onthoudingen (waaronder de U.S.A.) als strijdig met de vorige resoluties veroordeeld.

Alle resoluties dringen aan op onmiddellijke onderhandelingen tussen Groot-Brittannië en Spanje. Beide landen worden verzocht rekening te houden met de belangen van de bevolking.

Doch de vraag blijft open wanneer de volgende besprekingen zullen aangevat worden.

Heeft Spanje reeds voorgesteld terug rond de groene tafel plaats te nemen, Londen echter schijnt daar niets voor te voelen.

Vergeten wij niet dat in 1968 tussen Gibraltar en Groot-Brittannië onderhandelingen moeten plaats hebben nopens de constitutionele vorm van de aansluiting der Kroonkolonie bij de Britse Kroon.

In het kader van de Spaans-Engelse besprekingen en meer in het bijzonder nog van de Spaanse druk op Gibraltar, mogen wij besluiten dat een definitieve regeling van het probleem zich opdringt.

Welke de oplossing ook zal zijn, de toekomst van de bevolking van Gibraltar kan ik niet schitterend noemen.

Een « free-association » met de Britse Kroon, de tegenwoordige optie van de inwoners, zal niet alleen op een Spaans veto, — dus op een nog sterkere blokkade stuiten —, doch ook Groot-Brittannië zal hen als volwaardige Britten moeten aanzien.

Zal Engeland, en dit zonder enige beperking, de toegang tot het « United Kingdom » openstellen voor de Gibraltariërs?

Zal Groot-Brittannië het nog lang volhouden de dwergstaat met een jaarlijkse 3.000.000 pond sterling overeind te houden?

Een integratie in het Spaanse staatsbestel biedt de beste garanties voor de toekomst, door de wederopstelling of beter de afschaffing der grenzen, door de aansluiting bij het Zuid-Spaanse hinterland waar de Spaanse regering miljarden aan het investeren is voor de economische ontplooiing. Maar dan nog dringt zich de vraag op: hoelang zal hun bevoorrecht statuut, voorzien door de Spaanse voorstellen van 18 mei 1966, blijven bestaan.

Is in de strijd rond de dekolonisatie van de enige kolonie op het Europese continent het « point of no return » bereikt en overschreden, de oplossing is niet voor morgen.

Rede van de heer Stafhouder Joris DE CLERCK

De balie van Kortrijk is gestart in dit gerechtelijk jaar onder een slecht gesternte: de voorzitter van het Verbond der Belgische Advocaten, stafhouder Achiel De Gryse, valt van zijn paard vóór een drietal weken en is thans herstellende van een beenderbreuk. Deze dynamieke verschijning ontbreekt thans in ons midden. Niettemin gaan onze wensen voor een spoedig herstel naar hem.

Onze jonge confrater, Mr. Robert Thybergin, de conferencier op deze vergadering, was vóór een tiental dagen het slachtoffer van een autoongeval (dat hij nog moet signaleren aan de stafhouder van de balie). Hij breekt een aantal ribben, hetgeen hem in de onmogelijkheid stelt zijn causerie te debiteren, en hij dient bijgestaan te worden door de steeds dienstwillige confrater Mr. Walter Van Haesebrouck. Ook hem vergezellen onze wensen voor een spoedig en volledig herstel.

Slechts zondag 11. ontving ik zijn tekst over Gibraltar, en bij de lectuur ervan vielen mij volgende kenmerken op:

- vlotte zinsbouw en aangename stijl;
- gedocumenteerd onderzoek van het onderwerp, zo juridisch als historisch;
- de probleemstelling volgens de Engelse en de Spaanse visie;
- een beeld op de toekomst en de oplossing van het geschil.

Het past dat hiervoor aan Mr. Robert Thybergin hulde worde gebracht en hij gefeliciteerd worde voor deze boeiende openingsconferentie, die ons allen toelaat een klare kijk te hebben op dit actueel internationale probleem en wij met meer kennis van zaken alle berichten hieromtrent zullen kunnen appreciëren.

Bovendien zal het voor Mr. Robert Thybergin een blijvende herinnering zijn, dat hij aan het begin van zijn loopbaan een openingsconferentie heeft gehouden en hij zich hiervoor heeft ingespannen. Want er is hiervoor moed nodig, inspanning en durf en dit te doen stelt hem automatisch in het daglicht, zowel van de magistratuur als van de advocaten, hetgeen hem slechts te goede kan komen.

Mocht dit een prikkel zijn voor de jonge advocaten en mocht zijn voorbeeld gevolgd worden.

* * *

Laat mij toe, geachte vergadering, thans op het onderwerp zelf terug te komen en u bondig mijn appreciatie hieromtrent mede te delen.

Toen ik vernam dat de conferentie over Gibraltar liep, was ik zeer gelukkig, omdat dit probleem ook mij boeide, en ik reeds driemaal de vesting Gibraltar heb bezocht. Alle reisverhalen en reisgidsen zijn het erover eens, dat het niet tijd en moeite loont om Gibraltar te bezoeken, als stad, daar aldaar werkelijk niets te zien is, dat enig cultureel of historisch belang heeft.

De geschiedenis alleen is boeiend vanaf de Pheniciërs tot op heden, en steeds komt de dominante naar voor: strategische ligging en dus militaire basis.

En inderdaad, wanneer U bij gelegenheid naar Zuid-Spanje gaat, naar het wonderbare Andalouisië, waar Afrika en Europa samenvloeien, waar de overheerlijke zon van de Costa del Sol brandt, daar ligt helemaal ten zuiden, niet Gibraltar, dat zich noemt Punta di Europa, maar wel Tarifa, het uiterst zuidelijke punt van Europa, dat eveneens door Spanje omgevormd werd tot een militair fort en een militaire basis.

Een autoreis brengt u over de Sierra's naar Algeciras. Het is onvermijdelijk aldaar stil te staan, om dit wonderlijk beeld van de natuur te zien:

ten zuiden, Afrika met het Atlasgebergte, Ceuta Tetouan, Tanger; de straat van Gibraltar: 12 Km breed, waar voortdurend tientallen schepen defileren van en naar de Atlantische Oceaan, die thans sinds het sluiten van het kanaal van Suez praktisch volledig verdwenen zijn; de helderblauwe wateren van de Middellandse Zee, waar ebbe en vloed niet bestaat;

ten westen, de donkergroene, zwarte wateren van de Atlantische Oceaan;

ten oosten, de bedreiging van Spanje, de belediging voor een fier land, Gibraltar, dat de poort van de Middellandse Zee met de Atlantische Oceaan kan grendelen.

Hetzelfde beeld, een massale rots, gewapend tot aan de tand, met leger, marine en vliegwezen, overweldigt U vanaf Estepona, wanneer men van Malaga komt.

Is het dan ook te verwonderen dat Madrid zich bedreigd voelt en sinds 1704 steeds deze doorn aanvoelt, die maar blijft steken in de voet?

De grens tussen Spanje en Gibraltar is La Linea en ik schets U zeer kort een bezoek aan Gibraltar: een enorm grote poort, met drie smalle openingen, is bezet door de Spaanse falanks en de toldiensten; zeer scherpe controle van papieren en goederen, met speciaal bericht dat niets mag meegenomen worden uit Gibraltar.

Daar neemt men een bus, oud en versleten, een schande voor 1967, die u door de neutrale zone, bestaande uit lage, zompige moerassen, voert naar een ijzeren gordijn, waar thans de Engelsen U onderwerpen aan alle mogelijke documentencontrole. Onmiddellijk hierachter ligt de vlieghaven, voor de drievierden gebouwd in zee.

Eindelijk Gibraltar, dat weedom afgesloten is door enorme poorten, met smalle toegangen, om de stad binnen te treden.

Eén straat, de Main Street, die een shopping street is, waar slechts erzats, gefraudeerde koopwaar, banaliteiten en waardeloze zaken verkocht worden aan spotprijzen.

Dit is het beeld van Gibraltar, gelegen op Spaanse grond, maar eigendom van Engeland.

Sinds de oorlog 14-18 ontstond een vrijheidsdrang bij de gekoloniseerde volkeren.

Engeland wenste zijn machtspositie in de wereld te behouden en controleerde de zeeën — Britain rules the waves — en bezette de poorten van de wereld: Gibraltar, Hong-Kong, Singapore, Malta, Suez, Aden, Kaap van de Goede Hoop en zoveel andere.

De macht van Amerika groeide en latente steun werd gegeven aan deze vrijheidsdrang. Het monopolium van Engeland wordt afgeknagd door de Amerikaanse businessdrang.

Na de oorlog 40-45 verloor Engeland zijn machtspositie, werd volledig vervangen door de U.S.A. en thans bezit Engeland praktisch niets meer, tenzij... Gibraltar, de enige kolonie op Europees grondgebied en dan nog in Spanje. De belediging aan Spanje kan dan ook niet groter zijn.

Na een totale oorlog over gans de wereld, ontstaat een drang naar vrede en reeds in 1945 worden de Verenigde Naties opgericht, samen met het Internationaal Gerechtshof.

De rechten van de mens worden bepaald en het nationaal territorium krijgt omschrijving en beschrijving.

Spanje beukt langs diplomatieke weg op Londen en Londen blijft doof. Sancties en beperkingen worden opgelegd en Londen blijft koud en onverschillig.

Het luchtruim boven Spanje wordt aan Gibraltar ontzegd en de vlieghaven van Gibraltar is vandaag werkloos; de baai van Algeciras wordt gesloten voor Engeland

en het probleem der territoriale wateren (3 miles) wordt scherp gesteld, met verschillende interpretaties.

Te land worden de poorten van La Linea gesloten en Gibraltar kan noch invoeren uit Spanje, noch uitvoeren naar Spanje.

Het standpunt van Spanje is eenvoudig: Gibraltar is Spaans grondgebied, met een historisch gebruiksrecht door Engeland, dat heden ten dage voorbijgestreefd is.

Het standpunt van Engeland is juridisch gebaseerd op het Verdrag van Utrecht van 1713 en gesteund op art. 73 van het Handvest der Verenigde Naties, nl.: « De leden der Verenigde Naties, die de verantwoordelijkheid hebben over een bevolking, die zichzelf nog niet beheert, dienen het principe van voorrang der belangen van deze bevolking te erkennen. Het is voor hen een *heilige plicht*, hun voorspoed in de hand te werken, hun cultuur te eerbiedigen, hun politieke, economische en sociale vooruitgang te bevorderen, hen te helpen in de progressieve ontwikkeling van hun vrije politieke instellingen, enz... »

Dit laatste betekent de onafhankelijkheid.

En op dit artikel hebben de Engelsen in Gibraltar, een volksreferendum gehouden, waarvan U de uitslag kent.

En om te eindigen, geachte vergadering, de oplossing:

Spanje is lid van de U.N.O. en van het Atlantisch pact. Spanje heeft nood aan brood voor zijn bevolking en Franco wil investeren, maar heeft geen geld.

Spanje heeft strategisch een optima ligging.

Amerika, dat de beschermmer wenst te zijn of moet zijn van de vrije wereld, weet dit en het begrip van ruil wordt toegepast.

Amerika pompt geld in Spanje en krijgt militaire basissen, die reeds zeer talrijk zijn.

Aan het hoofd hiervan staat pro forma een Spaans generaal of admiraal, die de marionet is van de Amerikaanse captain, maar « l'honneur est sauf ».

De U.S.A. steunt Spanje in zijn offensief tegen Gibraltar en weldra zal Spanje dreigen met het opzeggen van het Amerikaans-Spaans Pact, waardoor Amerika druk zal uitoefenen op Engeland, dat Gibraltar aan Spanje zal moeten afstaan.

Frankrijk zal evenmin onverschillig blijven, maar tegen Engeland stelling nemen.

Ten bewijze hiervan: de onthouding van Amerika bij het goedkeuren van het volksreferendum van september 1967.

Zeer geachte vergadering, In naam van de balie van Kortrijk, ben ik ten zeerste gelukkig de eminente genodigden te mogen begroeten en hen dank te zeggen voor hun vererende aanwezigheid.

Het is onze betrachting de confraterniteit van onze balie in stand te houden. Mijnheer de procureur-generaal, ik ben zeer gevoelig geweest aan uw woorden van waardering voor onze balie die U hebt uitgesproken bij mijn bezoek aan uw persoon en uw ambt op 2 september 11. Dit is voor mij een bewijs dat de vele, en zoveel eminente voorgangers, dit hebben gerealiseerd en het onze plicht is de waarden van ons advocatenberoep hoog te houden en onze verstandhouding met de magistratuur in eer te houden, in dienst van de gemeenschap.

Aan U allen, onze oprechte dank.

Deze beide spreekbeurten werden voorafgegaan door de

Rede van Mr. Georges GHEYSEN, voorzitter van de Conferentie

Het is met een biezonder genoegen dat ik in naam van het bestuur van de conferentie de talrijke aanwezigen op deze plechtige openingszitting verwelkom.

Jaren oud is de traditie, die wil, dat de openingszitting, die te Kortrijk wordt gehouden, een van de eerste is, zo niet de eerste, in de rij van de openingszittingen, die zich van nu af over het gehele land zullen opvolgen, aan bijna iedere arrondissementsrechtbank.

Dat wij chronologisch vooraan komen, heeft misschien wel iets te maken met onze bezorgdheid om de werkelijkheid, dit is de opening van het gerechtelijk jaar, zo dicht mogelijk te benaderen. De Kortrijkse balie heeft nu eenmaal de reputatie dat zij accuratesse en doorgedreven onderzoek op een gelukkige wijze weet te verenigen met een zekere nuchtere zakelijkheid.

Vandaag doen wij evenwel afstand van deze koele nuchterheid. Hoewel de lange, warme zomer voorbij is en werd opgevolgd door de grijze lucht en de mistdraden van de herfst, willen wij aan deze dag de kleur van feestelijke luister en jeugdige opgewektheid meegeven.

Mijnheer de Stafhouder, Ik acht mij bevoorrecht omdat ik de eerste ben om U sedert uw recente verkiezing in het openbaar te mogen begroeten.

Uw openheid en uw tegemoetkomende innemendheid, zijn allen bekend.

U zijt bovendien nog dermate jong, dat U de werking van de jonge balie niet enkel van op afstand zult gadeslaan, maar dat U ons met raad zult voorlichten en metterdaad zult bijstaan.

Meteen hebt U een dusdanige realiteitszin, dat U onze eventuele voortvarendheid zult breidelen.

De conferentie van de jonge balie is fier in U een staf-

houder te mogen begroeten die voorzitter van onze conferentie is geweest.

Weet, dat de jonge balie veel van U verwacht.

In naam van de conferentie, richt ik hier haar dank aan de uitgetreden stafhouder, Mr. Maurice Claeys.

Ik besef, dat woorden soms te kort aan inhoud en te schraal van betekenis zijn, wanneer ik hem zeg: de conferentie is U zeer veel verschuldigd.

Mijnheer de procureur-generaal, Uw zo prompte toezegging op onze uitnodiging en uw aanwezigheid op vandaag, vereren ons in zeer hoge mate.

In uw persoonlijkheid zijn alle vereisten die aan uw hoog ambt zijn gesteld, met de juiste dosering aanwezig, en dit komt ten goede aan alle rechtssonderhorigen van uw rechtsgebied.

Wat de hier aanwezigen speciaal is ten goede gekomen, is het feit dat U behoort tot degenen die aan het Vlaamse rechtsleven een brede wetenschappelijke basis hebben gegeven.

Aan de magistratuur en aan de advocaat wordt veelal een rechtsprobleem voorgelegd, wanneer het verkeert in een acuut-pathologische vorm.

U behoort tot de stichters en tot de redactieraad, zowel van de Algemene Practische Rechtsverzameling als van het Tijdschrift voor Privaatrecht. Het zijn precies deze twee ondernemingen die door doctrinaire artikels en door ontleding van de rechtspraak de rechtsverhoudingen, in hun scherpste vorm gesteld, op wetenschappelijke wijze benaderen.

Het is hier noch de plaats, noch het ogenblik om de redenen van onze vroegere achterstand op te sporen. Het

kan echter niet ontkend worden dat wij thans op dat gebied een volwaardige opbloei kennen.

U behoort tot de bewerkers van de opbloei van onze rechtsliteratuur.

Mijnheer de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg, Mijnheer de Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel, een openingsvergadering zonder uw aanwezigheid is eenvoudig niet denkbaar.

Het blijft ieder jaar even aangenaam U hier te begroeten, omdat uw aanwezigheid telkens opnieuw het duidelijkste bewijs is van de goede betrekkingen en van de levendige sympathie die U de conferentie blijft toedragen.

Ik dank U tevens om de begrijpende minzaamheid die U tegenover de jongere confraters betoont.

Heren Magistraten, Velen onder U behoren tot de getrouwen van de conferentie. Uw aanwezigheid van vandaag stelen wij biezonder op prijs.

Zij belicht eens te meer een wederzijdse waardering.

Graag had ik thans een persoonlijk woord gericht tot Mr. Achille De Gryse, sedert acht dagen uittredend voorzitter van het Verbond van Belgische Advocaten.

U kent de reden van zijn afwezigheid. Ik meen, dat wij hem veel zijn verschuldigd omdat zijn doortastend en productief beleid als voorzitter van het verbond voor alle advocaten van het land vruchten heeft opgeleverd en bovendien op onze balie een prestigeafstraling heeft gekend.

Mijnheer de Arrondissementscommissaris, Mijnheer de Burgemeester, Mijnheer de Eerste Schepenen, het is mij een genoegen U onder de genodigden te kunnen begroeten.

De conferentie van de jonge balie is gevoelig aan de belangstelling die U haar toedraagt.

Ik heet oprecht welkom de vertegenwoordigers van het Rechtskundig Weekblad en van het Journal des Tribunaux.

Ik richt de groet van vriendschap tot de aanwezige voorzitters en afgevaardigden van de zusterconferenties van het ganse land.

Vanaf vandaag zullen wij elkaar haast iedere week ontmoeten in een atmosfeer van gastvrijheid, nauwe samenwerking en ware confraterniteit, die al onze verhoudingen overheerst.

Waarde confraters van de conferentie, dat U zo talrijk

aanwezig zijt, is voor het bestuur van de conferentie uiterst aangenaam en verkwikkelijk, want de conferentie bestaat alleen door U en voor U.

Het bestuur zal zich verder inspannen om de bloei van deze conferentie, die aan velen onder U te danken is, te handhaven.

Ten slotte begroet ik oprecht de heren griffiers en leden van de griffies en het parket.

Het weze mij toegelaten volgende genodigden te verontschuldigen: de heer Minister van Justitie, de heer Eerste-Voorzitter bij het Hof van Beroep, de heer Procureur des Konings, weerhouden door redenen van familiale aard en de heer Servais, voorzitter van het Verbond van Belgische Advocaten, aanwezig op een congres in het buitenland. Ook de heer referendaris Vandekerckhove moeten wij vandaag voor éénmaal in ons midden missen. Redenen van dwingende overmacht hebben hem verplicht verstek te laten gaan.

Mijn waarde confrater, Mr. Robert Thybergin,

De titel van uw rede luidt: « Gibraltar, dekolonisatie op het Europese continent ».

Op het ogenblik dat U aanvaard hebt de openingsrede te houden, waart U, op één na, de jongste stagiair aan onze balie.

Het pleit voor U, dat U als jong stagiair een probleem hebt durven aansnijden, dat in de actualiteit staat en het getuigt tevens dat uw interesse zich buiten het louter-professionele uitstrekt.

Ongeveer veertien dagen geleden had U een ongeval met de wagen, en dit op het ogenblik dat U in verband met uw openingsrede op weg waart naar de Spaanse ambassade te Brussel.

U maakt thans de laatste periode door van tijdelijke werkonbekwaamheid die de consolidatie voorafgaat.

Het verheugt ons, dat U in zoverre hersteld zijt, dat U, mits een biezondere inspanning, deze openingszitting fysisch kunt bijwonen.

Samen met U zullen wij thans luisteren naar uw openingsrede, die zal voorgedragen worden door Mr. Van Haesebrouck.

Het bestuur van de conferentie dankt Mr. Van Haesebrouck omdat hij in de lijn van echte confraterniteit aanvaard heeft zijn jongere confrater te vervangen.

Ik geef hem thans volgaarne het woord.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 15 juni 1967.

Voorzitter : M. Moriamé.

Raadshere-verslaggever : M. Busin.

Procureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten : Mrs. Faurès en Dassesse.

Arbeidsongevallen. — Weg van het werk. — Gerechvaardigde onderbreking. — Begrip. — Uitsluiting van persoonlijke aangelegenheid. — Toepassing.

De onderbreking van de weg die door de arbeider wordt afgelegd om zich naar zijn werk te begeven of om ervan terug te keren moet niet worden voorgeschreven « door een ware noodzaak »; het volstaat dat zij wordt gerechtvaardigd door een wettige reden met

uitsluiting van persoonlijke aangelegenheden.

Uit de omstandigheden dat de getroffene, nadat hij zeven uur had overgewerkt met slechts een onderbreking om vlug een licht maal te gebruiken, naar een café is gegaan in de nabijheid van de plaats waar hij zijn werk verricht om er drie glazen licht bier te drinken en zich aldus een ontspanning te gunnen alvorens per motorrijwiel en langs overvolle wegen naar zijn woonplaats terug te keren, heeft de rechter wettelijk kunnen afleiden dat de onderbreking van de weg niet op grond van een persoonlijke aangelegenheid maar door een wettige reden gerechtvaardigd was.

« N.V. Royale Belge - Brand - Herverzekering » t./Roelandts en Debruyne.

Gelet op het bestreden vonnis, op 24 juni 1965 in hoger beroep door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1, 4 van de wetten betreffende de vergoeding der schade voortspruitende uit arbeidsongevallen, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 28 september 1931, welke artikelen respectievelijk aangevuld of gewijzigd zijn, artikel 1 bij de besluitwet van 9 juni 1945 en artikel 4 bij de wet van 10 juli 1951, van de artikelen 1, 2 van de besluitwet van 13 december 1945 betreffende de vergoeding der schade voortspruitende uit ongevallen die zich op de weg naar of van het werk voordoen en 97 van de Grondwet,

doordat, hoewel het vaststaat dat op de dag van de feiten de man van verweerster, nadat hij even vóór 15 uur de plaats van zijn werk had verlaten, in gezelschap van een collega naar een café in de Trierstraat is gegaan hetwelk hij rond 16 uur verliet na er drie glazen bier te hebben gedronken dat hij dan zijn motorrijwiel is komen terughalen dat op de plaats van zijn werk was gebleven, om zich vervolgens naar zijn woonplaats te Sint-Martens-Bodegem te begeven langs de normale weg door de tunnel van het Madouplein waar hij rond 16 uur 10 om het leven kwam ten gevolge van een aanrijding met een ander voertuig, het bestreden vonnis, bij bevestiging van de beroepen beslissing, niettemin heeft beslist dat wijlen Hellinckx door een ongeval was getroffen toen hij zich op de weg van het werk bevond en, diensgevolge, eiseres heeft veroordeeld om de gevolgen van dit ongeval te vergoeden overeenkomstig de wetgeving inzake de arbeidsongevallen, en om aldus te beslissen steunt op de overweging, enerzijds, dat ten deze «de getroffene op een zaterdag, zeven uur had overgewerkt met een onderbreking om vlug een licht maal te gebruiken, dat het begrip van de bij het besluit van 13 december 1945 nagestreefde maatschappelijke solidariteit zijn inhoud zou worden ontnomen wanneer het als ongeoorloofd en als een niet-geoorloofde of abnormale onderbreking van de terugweg wordt beschouwd dat de getroffene zich minder dan een uur in gezelschap van een collega heeft ontspannen in een café dichtbij de plaats van zijn werk, alvorens per motorrijwiel naar zijn woonplaats, te Sint-Martens-Bodegem, terug te keren langs wegen die op het einde van de week overvol zijn; dat dit een wettige reden is die de onderbreking rechtvaardigt welke eiseres in hoger beroep aan haar bediende heeft verweten», en, anderzijds, «dat uit geen enkel gegeven van het dossier volgt dat het feit dat de getroffene drie glazen licht bier heeft gedronken, hem zou hebben blootgesteld aan een risico dat de normale terugweg naar zijn woonplaats niet opleverde of het met die weg onafscheidelijk verbonden risico zou hebben verzwaaard»,

terwijl de normale weg weliswaar niet noodzakelijk de rechtstreekse weg is, noch de weg die zonder onderbreking wordt afgelegd, doch de weg niet meer normaal kan worden genoemd wanneer de arbeider deze onderbreekt, zoals in het onderhavig geval, voor persoonlijke aangelegenheden, zodat door te stellen dat de onderbreking die alleen wordt gemotiveerd door het verlangen van de arbeider zich een uur «ontspanning» te gunnen om van zijn arbeid uit te rusten, een wettige oorzaak heeft, zonder vast te stellen dat deze onderbreking, ten deze, gerechtvaardigd is door een ware noodzaak, het vonnis het wettelijk begrip van een op de weg naar of van het werk overkomen ongeval heeft geschonden en het ten onrechte heeft beslist dat Hellinckx zich op het ogenblik dat hij door het bedoelde ongeval werd getroffen, nog op de weg van het werk bevond, terwijl, overigens, van het ogenblik af dat, bij veronderstelling,

het zou vaststaan dat de onderbreking van de terugweg niet gerechtvaardigd is door een «wettige reden», deze omstandigheid alleen volstaat om, in rechte, de toepassing van de bepalingen van de besluitwet van 13 december 1945 uit te sluiten zonder dat er bovendien aanleiding toe bestaat na te gaan of de getroffene zich, in feite, ten gevolge van deze onderbreking al dan niet heeft blootgesteld aan een risico dat de normale terugweg naar zijn woonplaats niet opleverde of de met die weg onafscheidelijk verbonden risico zou hebben verzwaaard;

Overwegende dat de onderbreking van de weg die door de arbeider wordt afgelegd om zich naar zijn werk te begeven of om ervan terug te keren, in strijd met wat het middel beweert, niet moet worden voorgeschreven «door een ware noodzaak»; dat het volstaat dat zij wordt gerechtvaardigd door een wettige reden met uitsluiting van persoonlijke aangelegenheden;

Overwegende dat het vonnis vaststelt dat de getroffene, nadat hij zeven uur had overgewerkt met slechts een onderbreking om vlug een licht maal te gebruiken, naar een café is gegaan in de nabijheid van de plaats waar hij zijn werk verricht om er drie glazen licht bier te drinken en zich aldus een ontspanning te gunnen alvorens per motorrijwiel en langs overvolle wegen naar zijn woonplaats te Sint-Martens-Bodegem terug te keren;

Overwegende dat de rechter uit deze omstandigheden wettelijk heeft kunnen afleiden dat de onderbreking van de weg niet op grond van een persoonlijke aangelegenheid maar door een wettige reden gerechtvaardigd was en dat, derhalve, het ongeval zich op de weg van het werk, dit wil zeggen op de normale weg had voorgedaan;

Dat het middel naar recht faalt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 9 december 1966.

Voorzitter : M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever : M. Delahaye.

Advocaat-generaal : M. Krings.

Advocaten : Mrs. de Bruyn en Dassesse.

Arbidsongevallen. — Door de strafrechter reeds aan het slachtoffer toegekende vergoeding voor schade uit een fysiologische hinder. — Onder de kwalificatie «morele schade». — Kwalificatie niet beslissend ten aanzien van vordering van het slachtoffer tegen de arbeidsongevallen-verzekeraar.

De kwalificatie, die door de strafrechter, bij een gemeenrechtelijke vordering van het slachtoffer tegen de dader van een arbeidsongeval, werd gegeven aan de schade spruitende uit een fysiologische hinder, is niet beslissend, daar, met het oog op de toepassing van de artikelen 2 en 19 arbeidsongevallenwet, dient nagegaan te worden of de schadevergoeding, die de getroffene overeenkomstig de regels van het gemene recht toegekend wordt, bestemd is om hetzelfde materieel nadeel te herstellen als datgene dat door de forfaitaire vergoedingen gedekt wordt.

Is derhalve niet wettelijk verantwoord het vonnis dat uitsluitend steunt op de kwalificatie die de cor-

rectionele rechter, bij het toekennen van vergoedingen overeenkomstig de regels van het gemeene recht, aan de schade heeft gegeven, zonder na te gaan of die schade, door die rechter bedoeld onder de kwalificatie «morele schade», niet gedeeltelijk dezelfde is als die tot herstel waarvan een forfaitaire vergoeding werd gevorderd.

N.V. Zurich t./ Cornelis.

Gelet op het bestreden vonnis, op 28 oktober 1964 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1 van de besluitwet van 13 december 1945 betreffende de vergoeding der schade voortvloeiende uit ongevallen die zich op de weg naar of van het werk voordoen, 1, 2 (gewijzigd door artikel 1 van de wet van 10 juli 1951), 9, 19, inzonderheid lid 4 (artikel 10, 1^e, van de wet van 10 juli 1951), van de wetten betreffende de vergoeding van de schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen, gecoördineerd op 28 september 1931, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis eiseres veroordeelt tot betaling aan verweerder, wegens blijvende en gedeeltelijke ongeschiktheid tot arbeid, van de integrale forfaitaire vergoeding bepaald door voormelde gecoördineerde wetten, op grond «dat de correctionele rechter aan appellant (thans verweerder) alle vergoeding wegens materiële schade heeft geweigerd en hem uitsluitend een vergoeding heeft toegekend wegens morele schade, omvattende de door hem vermelde bestanddelen, namelijk pijn en smart, verminking en bestendige werkonbekwaamheid», zonder rekening ermee te houden dat, onder de elementen welke de correctionele rechter aldus samengebracht had onder de benaming «morele schade» en waarvoor hij verweerder een globale vergoeding van 150.000 frank had toegekend ten laste van de derde aansprakelijke voor het ongeval, in werkelijkheid ten dele de elementen van de materiële schade terug te vinden waren die voortvloeit uit de blijvende en gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid welke verweerder opgelopen had ingevolge een ongeval dat ten laste van eiseres recht gaf op de wettelijke forfaitaire vergoedingen, terwijl de vergoedingen, verschuldigd uit kracht van de wetten op de vergoeding van de uit arbeidsongevallen spruitende schade, niet mogen gecumuleerd worden met de gemeenrechtelijke schadevergoeding, en terwijl, derhalve, de rechter de wettelijke vergoedingen, die verweerder wegens zijn blijvende en gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid toekwamen, had moeten verminderen in zover dat de gemeenrechtelijke vergoeding van 150.000 frank reeds datzelfde nadeel herstelde (schending van alle hierboven aangeduide wetsbepalingen), en terwijl, nu de rechter niet heeft onderzocht of zulks niet het geval was, de beslissing die weigert tot de gevorderde vermindering over te gaan, niet naar de eis van de wet met redenen is omkleed (schending van artikel 97 van de Grondwet);

Overwegende dat artikel 19, lid 4, van de gecoördineerde wetten betreffende de vergoedingen der schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen, het cumuleren verbiedt van de uit even genoemde wetten voortvloeiende forfaitaire vergoedingen met de schadevergoeding wegens materiële schade toegekend naar het gemeene recht;

Overwegende dat verweerder, slachtoffer van een verkeersongeval op de weg naar het werk, zich tijdens het strafgeding tegen de dader van het ongeval burgerlijke partij heeft gesteld; dat de correctionele rechtbank dienaangaande uitspraak doende bij vonnis van

4 maart 1960, na erop te hebben gewezen, enerzijds, dat het niet bewezen is dat uit de 15 t.h. bestendige werkonbekwaamheid, door het slachtoffer opgelopen, een materiële schade zou kunnen spruiten, anderzijds, dat het slachtoffer «weliswaar meer hinder en vermoeienis zal ondervinden in de uitoefening van zijn beroep, hetgeen de toekenning van de schadeloosstelling wegens morele schade rechtvaardigt», een globale som van 150.000 frank min een reeds uitbetaald bedrag, toekent wegens «morele» schade spruitende uit pijn en smart, verminking en «bestendige werkonbekwaamheid zoals hierboven bepaald»;

Overwegende dat het bestreden vonnis, uitspraak doende over de eis van verweerder die, op grond van een bestendige en gedeeltelijke ongeschiktheid tot werken van 15 t.h., betaling vorderde van de bij hogergenoemde gecoördineerde wetten vastgestelde forfaitaire vergoedingen, de eis inwilligt en daartoe overweegt dat, bij voornoemd vonnis van 4 maart 1960, geen vergoeding wegens «materiële» schade, doch uitsluitend een vergoeding wegens «morele» schade werd toegekend «omvattende de vermelde bestanddelen, namelijk pijn en smart, verminking en bestendige werkonbekwaamheid»;

Overwegende dat de kwalificatie door de rechter gegeven aan de schade spruitende uit een fysiologische hinder niet beslissend is daar, met het oog op de toepassing van de artikelen 2 en 19 van meergenoemde wetten, dient nagegaan te worden of de schadevergoeding, die de getroffen overeenkomstig de regels van het gemeene recht toegekend wordt, bestemd is om hetzelfde materieel nadeel te herstellen als datgene dat door de forfaitaire vergoedingen gedekt wordt;

Overwegende dat het bestreden vonnis uitsluitend steunt op de kwalificatie welke de correctionele rechter, bij het toekennen van vergoedingen overeenkomstig de regels van het gemeene recht, aan de schade heeft gegeven, zonder na te gaan of die schade, door die rechter bedoeld onder de kwalificatie «morele schade», niet gedeeltelijk dezelfde is als die tot herstel waarvan een forfaitaire vergoeding werd gevorderd;

Dat mitsdien de bestreden beslissing niet wettelijk verantwoord is;

Om deze redenen:

Vernietigt het bestreden vonnis behalve in zover daarbij de hogere beroepen ontvankelijk werden verklaard;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

En gelet op het enig artikel van de wet van 20 maart 1948, veroordeelt eiseres in de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Mechelen, rechtdoende in hoger beroep.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 25 november 1966.

Voorzitter M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever: M. Rutsaert.

Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten: Mrs. Van Leynseele en Ansiaux.

Arbidsongevallen

1. Weg van het werk. — Normale weg. — Omweg of on-

derbreking. — Gewettigde reden. — Ondanks risicoverzwaring.

2. Weg van het werk. — Omweg of onderbreking. — Gewettigde reden. — Geval.

1. *De normale weg van het werk is niet noodzakelijk de weg die rechtstreeks en zonder enige onderbreking wordt afgelegd; de weg blijft de normale weg wanneer de omweg of de onderbreking, al kan hierdoor een verzwaring van het risico ontstaan, door een wettige reden verantwoord zijn.*
2. *Wanneer het vonnis, in verband met een ongeval op de weg van het werk, constateert dat het slachtoffer, na heel de dag in de koude en de wind, ver van huis, zware arbeid te hebben verricht, bij zijn terugreis een half uur in een drankgelegenheid verpoosd heeft vooraleer zich naar huis te begeven daar er aldaar, gelet op zijn groot gezin, weinig aan rusten te denken viel, kan de rechtbank in die omstandigheden omweg en de onderbreking van de weg als gewettigd beschouwen.*

De Federale Verzekeringen t./ Van Wayenberghe.

Gelet op het bestreden vonnis, op 23 februari 1966 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Gent;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikels 1, 2, 5, en 6 van de besluitwet van 13 december 1945 betreffende de vergoeding der schade voortspruitende uit ongevallen die zich op de weg naar of van het werk voordoen, en waarvan de toepassing werd verlengd door de artikels 1 van de besluitwet van 17 december 1946 en 12 van de wet van 10 juli 1951, 1, 4, 6, 9 van het koninklijk besluit van 28 september 1931 houdende coördinatie van de wetten betreffende de vergoeding der schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen,

doordat het bestreden vonnis, bij bevestiging van het beroepen vonnis, beslist dat het dodelijk ongeval, waarvan de echtgenoot van verweerster het slachtoffer werd, dient te worden beschouwd als een ongeval op de weg van het werk naar huis, derhalve eiseres veroordeelt tot betaling van de wettelijke vergoedingen en aldus beslist om de reden dat de omweg die het slachtoffer heeft gemaakt geen honderd meter bedraagt en het aan de normale weg van het werk verbonden risico niet heeft vermeerderd, hoewel het vaststelt dat het slachtoffer, na het einde van zijn dagarbeid, afgezet werd op de hoogte van de herberg « Rozenhof », gelegen aan de overzijde van de radiale weg 10, ten opzichte van de Oude Molenweg waar de arbeider woonde en dat het slachtoffer door een auto werd aangereden toen het, na zijn verblijf in de herberg, de baan overstak om zich naar huis te begeven, zodat, in strijd met hetgeen het vonnis beslist, De Witte (het slachtoffer) wel een omweg heeft gemaakt die niet nodig was om zijn huis te bereiken, vermits, in plaats van zich te doen afzetten op de radiale weg op de hoogte van de Oude Molenweg, hij zich deed afzetten op de hoogte van voormelde herberg, waar hij zich, na zijn werk, wenste te verpozen, dus aan de overzijde van de weg, en hij derhalve, toen hij de herberg verliet, verplicht was de radiale weg over te steken en hij, door dit oversteken, het risico verbonden aan de normale weg van het werk heeft vermeerderd, en terwijl een oponthoud in een herberg, die gelegen is buiten de weg van terugkeer, om de arbeider toe te laten, zich buiten zijn talrijk gezin, na zijn zware arbeid te verpozen, dient aangezien te worden als een niet verantwoorde omweg in het afleggen van de weg van het werk:

Overwegende dat, volgens de vaststellingen van het vonnis, de echtgenoot van verweerster, na een hele dag in de wind en de koude te Wenduine te hebben gewerkt, op 21 december 1964 door zijn werkgever naar Maldegem

werd teruggevoerd, alwaar hij op de hoogte van de herberg « Rozenhof » werd afgezet, op een dertigtal meter van de Oude Molenweg, waar zijn woning gelegen is, doch aan de overzijde van de rijbaan, dat hij hoogstens een half uur in die herberg verbleef en door een auto werd aangereden, toen hij de baan overstak om zich naar huis te begeven;

Overwegende dat eiseres het vonnis verwijt het ongeval te hebben beschouwd als een ongeval op de weg van het werk, terwijl niet als normale weg kon aangezien worden een weg die een omweg behelsde welke niet nodig was om het huis van he slachtoffer te bereiken en die het aan de normale weg verbonden risico verzwaaarde, door de werknemer tot het oversteken van de baan te verplichten, en terwijl een oponthoud in een herberg, buiten de weg van terugkeer, om zich na een zware arbeid te verpozen, geen verantwoording uitmaakt van de bij het afleggen van de weg van het werk gedane omweg;

Overwegende dat het vonnis constateert dat het slachtoffer, na heel de dag in de koude en de wind, ver van huis, zware arbeid te hebben verricht, bij zijn terugreis een half uur in een drankgelegenheid verpoosd heeft vooraleer zich naar huis te begeven daar er aldaar, gelet op zijn talrijk gezin, weinig aan rusten te denken viel;

Overwegende dat de rechtbank in die omstandigheden de omweg en de onderbreking van de weg als gewettigd heeft kunnen beschouwen; dat de normale weg niet noodzakelijk de weg is die rechtstreeks en zonder enige onderbreking wordt afgelegd; dat de weg de normale weg blijft wanneer de omweg of de onderbreking, al kan hierdoor een verzwaring van het risico ontstaan, door een wettige reden zoals ten deze verantwoord zijn;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Om deze redenen,

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt eiseres in de kosten.

RAAD VAN STATE

6e Kamer. — 24 maart 1967.

Voorzitter: M. Moureau.

Raadsheren: M.M. Coyette en Holoye.

Substituut-auditeur-generaal: M. Duchatelet.

Pensioenen voor bedienden. — Rechten van de feitelijke of van tafel en bed gescheiden echtgenoot.

Ter uitvoering van art. 8, 3° van de wet van 12 juli 1957, regelt art. 33 van het K.B. van 30 juli 1957 de hele materie van de voorwaarden onder dewelke een deel van het rustpensioen toegekend wordt aan de feitelijk of van tafel en bed gescheiden echtgenoten. Het sluit uitdrukkelijk de echtgenote uit die een pensioen geniet of hierop rechten kan doen gelden. De tekst van art. 33 voorziet niet in de mogelijkheid voor de echtgenote om van dit pensioen afstand te doen en verwijst niet naar art. 10, par. 3 van de wet dat het geval regelt van echtgenoten die beide aanspraak kunnen maken op een rustpensioen voor bedienden.

Belgische Staat (Nationale kas voor bediendenpensioenen) t./ Sauvage.

Arrest nr. 12.315.

Gezien het op 8 april ingediende verzoekschrift, waarbij de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de Minister

van Sociale Voorzorg, de nietigverklaring vordert van de op 8 februari 1966 gewezen en op 10 februari 1966 ter kennis gebrachte beslissing van de Hoge Commissie voor pensioenen (1^e kamer), inzake Lucienne Sauvage, echtgenote van Paul Rosmant;

Overwegende dat de tegenpartij bij een administratieve beslissing van 28 september 1960 een bediendenrustpensioen van 7.980 fr. heeft gekregen, op grond van een loopbaan van negen jaren; dat, aangezien haar man, van wie zij gescheiden is, in 1963 om het genot van zijn pensioen heeft verzocht, het pensioen van de tegenpartij ambtshalve herzien en verminderd werd tot 5.335 fr.; dat zij bovendien vanaf 1 maart 1963 de helft van het pensioen van haar man genoot, dat is 13.355 fr.;

Overwegende dat het pensioen van de tegenpartij op 19 november 1964 werd herzien ter uitvoering van het koninklijk besluit van 13 maart 1964; dat haar een rustpensioen ten bedrage van 9.875 fr. 's jaars werd toegekend; dat zij echter niet langer de helft van het pensioen van haar man ontving; dat de Commissie van beroep van Elsene op 18 oktober 1965, na hoger beroep van de tegenpartij, de administratieve beslissing heeft bevestigd; dat de tegenpartij andermaal hoger beroep heeft ingesteld en dat zij voor de Hoge Commissie voor pensioenen verklaard heeft afstand van haar persoonlijk pensioen te doen om de helft van het pensioen van haar man te krijgen;

Overwegende dat de Hoge Commissie voor pensioenen, na de man van de tegenpartij te hebben gehoord, in de bestreden beslissing akte heeft genomen van verzoeksters afstand van haar persoonlijk rustpensioen vanaf 1 april 1964, en haar vanaf die datum de helft van het rustpensioen heeft toegekend dat tegen het zogeheten gezinstarief aan haar man kon worden verleend; dat zij steunde op artikel 10, § 3, van de wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 13 maart 1964, dat stelt: «Behalve in het geval waarin haar rustpensioen ingegaan is vóór de leeftijd van 60 jaar, kan de echtgenote van het genot van haar rustpensioen afstand doen voor al de jaren van haar loopbaan, ten einde het mogelijk te maken al de jaren van de loopbaan van haar echtgenoot in aanmerking te nemen ten belope van het bedrag voorzien in § 1, vierde lid b...»; dat zij uit die tekst afleidde dat de tegenpartij het recht had afstand te doen van haar persoonlijk pensioen opdat het pensioen van haar man berekend kon worden op «gezinstarief», en oordeelde dat de tegenpartij, als zij eenmaal van haar pensioen had afgezien, niet meer verkeerde in het geval bedoeld in artikel 33, tweede lid, 1^o, van het koninklijk besluit van 30 juli 1957 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden; dat zij hieruit heeft geconcludeerd, dat de tegenpartij derhalve voldeed aan de vereisten om de helft van het pensioen van haar man te verkrijgen;

Overwegende dat de verzoekende partij haar beroep steunt op de schending van dat artikel 33; dat het eerste lid van dat artikel de feitelijk gescheiden of de van tafel en bed gescheiden vrouw toestaat de helft van het rustpensioen van haar man te krijgen; dat zij echter overeenkomstig het tweede lid, 1^o, op het voordeel van die bepaling alleen aanspraak kan maken «indien zij een rustpensioen of elk ander gelijkaardig voordeel geniet of hierop rechten kan doen gelden krachtens een Belgische wetgeving, van het moederland of van de kolonie, of krachtens een buitenlandse wetgeving»;

Overwegende dat de tegenpartij, althans volgens verzoeker, «rechten kan doen gelden op een rustpensioen» en dus van het genot van evengenoemd artikel 33 was uitgesloten, zodat zij aan de in dat artikel, tweede lid, 1^o, bedoelde uitsluiting niet kon ontkomen door gewoon van dat pensioen afstand te doen;

Overwegende dat de bepaling die de Hoge Commissie voor pensioenen heeft aangevoerd om een zodanige afstand te nemen, artikel 10, § 3, vierde lid, van de wet van 12 juli 1957 is; dat die bepaling de vrouw toestaat, afstand te doen van het genot van haar rustpensioen met het oog op een gunstiger berekening van het pensioen van haar man;

Overwegende echter dat artikel 8 van diezelfde wet stelt: «De Koning bepaalt ... 3^o onder welke voorwaarden een deel van het rustpensioen toegekend wordt aan de feitelijk of van tafel en bed gescheiden echtelieden. Hij bepaalt ook het bedrag van dit deel»; dat artikel 33 van het koninklijk besluit van 30 juli 1957, dat die hele materie regelt, ter uitvoering van die bepaling is vastgesteld; dat de tekst van dat artikel uitdrukkelijk de echtgenote uitsluit die een pensioen geniet of hierop rechten kan doen gelden; dat de tekst niet voorziet in de mogelijkheid voor de echtgenote om van dit pensioen afstand te doen, en ook niet verwijst naar artikel 10, § 3, van de wet; dat de Hoge Commissie, toen zij overwoog dat de tegenpartij, door afstand te doen van haar pensioen, een recht kreeg om aanspraak te maken op toepassing van het eerste lid van evengenoemd artikel 33, die bepaling verkeerd heeft toegepast; dat zij haar bevoegdheid te buiten is gegaan,

Besluit:

Artikel 1. — De beslissing van 8 februari 1966 van de Hoge Commissie voor pensioenen is vernietigd.

Artikel 2. — Dit arrest zal op de registers van de Hoge Commissie voor pensioenen worden overgeschreven en melding ervan zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing.

Artikel 3. — De zaak wordt verwezen naar de anders samengestelde Hoge Commissie voor pensioenen.

Artikel 4. — De kosten, bepaald op 750 fr., komen ten laste van de tegenpartij.

RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE GENT

1ste Kamer. — 26 juni 1967.

Voorzitter: M. Colle, rechter, wn. voorzitter.

Rechters: M.M. De Wulf, Van de Vijver.

Advocaten: Mrs. Dobbelaere E., Jacquart F. en Geirlandt K.J.

Volgrecht. — Onvervreemdbaarheid. — Rechtsovergave uit oorzaak des doods. — Niet alleen op de wettige erfenamen.

Het volgrecht is in principe onvervreemdbaar, doch dit geldt niet voor de rechtsovergang uit oorzaak des doods. De kunstenaar mag er dus over beschikken binnen de grenzen van zijn beschikbaar vermogen.

Erven G. De S. t./ Erven L. en P. De S.

Overwegende dat de vordering ertoe strekt:

A. de eerste vier verweerders te doen veroordelen, ieder volgens zijn gerechtigheden, om aan de vier eisers, ieder volgens zijn gerechtigheden in de nalatenschap van A. Van H., te betalen de som van 500.000 fr. volgrechten op de werken van G. De S., onverminderd de intresten vanaf de ontvangst van deze volgrechten;

B. 1) de 5e en 6e verweerders te doen veroordelen om aan de eisers een gedetailleerde opgave met datum over te

leggen van de sedert 29-11-1948 geïnde en uitgekeerde volgrechten op de werken van G. De S., met identiteit van de personen aan wie deze rechten werden uitbetaald ;

2) in geval van niet- of niet volledige betaling door de eerste vier verweerders, de 5e en 6e verweerders te doen veroordelen om, wegens hun foutieve gedraging, de eisers te vrijwaren en hen de gevorderde sommen met intresten te betalen ;

C. alle verweerders te doen veroordelen in de gedingskosten

Overwegende dat, bij conclusies d.d. 31-8-1966, de eisers, naar aanleiding van de overlegging door de verweerders van de sub B 1 gevorderde stukken, hun vordering ten aanzien van de eerste vier verweerders herleiden tot de betaling van 48.571 fr. door de eerste verwerder en 16.191 fr. door ieder van de 2e, 3e en 4e verweerders ;

Overwegende dat de eerste verwerder op 9-9-1966 overleden is te Deurle en zijn twee zoons, M. De S. en R. De S., verklaard hebben, in hun hoedanigheid van erfgenamen, het geding te hervatten, zoals blijkt uit de akte van pleitbezorger tot pleitbezorger d.d. 3-1-1967 ;

Overwegende dat de kunstschilder G. De S. ab intestat overleden is te Deurle op 8-10-1943, zonder reservataire erfgenamen na te laten ; dat hij, bij contractuele erfstelling verleden vóór notaris Van Huffel te Nazareth de 6-12-1935, al zijn roerende en onroerende goederen aan zijn echtgenote, Mevrouw A. Van H., heeft geschonken ;

Overwegende dat laatstgenoemde op 29-11-1948 bij openbaar testament, verleden vóór notaris De Ruyter te Geraardsbergen, bijzondere legaten voorzag aan de gemeente Deurle en aan de verschillende musea, alsmede de aanstelling van een testamentuitvoerder en een beschikking betreffende haar begrafenis ;

dat dit testament geen algemene legaten noch legaten onder algemene titel bevat en de wettelijke erfgenamen niet uitdrukkelijk uitsluit (zie het vonnis van deze rechtbank, 3e kamer, d.d. 10-11-1964, in zake Van der S. en cons. t./ De S.) ;

Overwegende dat het volgrecht dat de weduwe genoot tot aan haar overlijden, vanaf 1949 uitbetaald werd aan de broeders van G. De S., met name L. en P. De S., nadat de Ontvanger van het Volgrecht een verklaring d.d. 1-2-1949 van notaris M. te Gent had ontvangen, waarbij bevestigd werd dat L. en P. De S. de enige erfgenamen van G. De S. waren ; dat het volgrecht op deze werken hun toekwam ;

Overwegende echter dat de eisers, in hun hoedanigheid van wettige erfgenamen van A. Van H., aanspraak maken op dit volgrecht, aanvoerende dat, behoudens de bijzondere legaten bevat in het testament van A. Van H., al het overige van haar nalatenschap, waarover zij niet heeft beschikt, en waaronder het volgrecht op de werken van G. De S. zich bevindt, aan hen is toegevalen ;

Overwegende dat de verweerders, wettige erfgenamen van de twee broeders van G. De S., evenwel voorhouden : dat het volgrecht een onvervreemdbaar recht is ;

dat, wegens het familiaal karakter van dit recht, de regelen van overgang bij wettige erfopvolging ab intestat ter zake dienen te worden toegepast zonder rekening te houden met huwelijkstelsels, schenkingen of zelfs akten uit oorzaak des doods ;

dat G. De S. aldus in de contractuele erfstelling d.d. 6-12-1935 niet kon beschikken over het volgrecht op zijn werken en dat dit recht toegevalen is aan zijn wettige erfgenamen, zijn broeders, de rechtsvoorgangers van de verweerders ;

Overwegende dat de eisers terecht laten gelden dat de onvervreemdbaarheid van het volgrecht (art. 1 Wet van 25 juni 1921) zich niet uitstrekt tot de overgang uit oorzaak des doods ;

dat immers, luidens art. 1 al. 2, hetzelfde recht zal be-

horen aan de erfgenamen en rechthebbenden der kunstenaars, zoals die aangeduid zijn door de wet van 22-3-1886 in zake auteursrechten, dit is volgens het B. Wb. ;

dat daaruit moet worden afgeleid dat, ofschoon de wet niet uitdrukkelijk bepaalt dat de kunstenaar uit oorzaak des doods erover mag beschikken, het volgrecht niet enkel overgaat ab intestat op de erfgenamen van de auteur, maar dat deze er naar goedgeunken kan over beschikken binnen de grenzen van zijn beschikbaar vermogen (zie : Vrederecht 2e Kanton Brussel 25-4-1945, J. Tr. 1945, 367 ; P. Recht, Le Droit d'Auteur en Belgique, blz. 208 ; F. Van Isacker, De exploiratierechten van de auteur, nr 353) ;

Overwegende dat, ingevolge de contractuele erfstelling « van al de goederen zo roerende als onroerende die de eerstoverledene zal nalaten », A. Van H., die ingevolge de bestaande wettelijke gemeenschap reeds het bezit had o.m. van de helft van het volgrecht, na de dood van haar echtgenoot G. De S. in het bezit is gekomen van het volledig volgrecht ;

dat sedert haar overlijden op 29-11-1948, dit volgrecht, dat tot haar nalatenschap behoorde, aan haar erfgenamen, de eisers, toekomt ;

dat ten onrechte de twee broeders van G. De S., na het overlijden van zijn weduwe, aanspraak maakten op dit volgrecht, nu zij niet gerechtigd waren in de nalatenschap van hun broeder of hun schoonzuster ;

Overwegende dat het bedrag van de volgrechten uitbetaald aan L. en P. De S. vanaf februari 1949 tot april 1963, datum waarop de uitbetaling werd geblokkeerd, de netto som van 97.142 fr. bedraagt ;

dat de vordering tegen de verweerders De S. tot beloop van dit bedrag toewijsbaar is ;

Overwegende dat, overeenkomstig het K.B. van 23 september 1921, de voorafgenomen bedragen door de verantwoordelijke personen overgedragen moeten worden aan de Ontvanger van het Volgrecht, die ze op zijn beurt uitbetaalt aan de rechthebbenden van het volgrecht na rechtvaardiging van hun identiteit, of aan daartoe gemandateerde verenigingen of syndikaten (art. 5) ;

Overwegende dat, na de dood van de weduwe van G. De S., geen andere rechthebbenden zich bij de Ontvanger van het Volgrecht hebben aangemeld dan de twee broeders van de kunstschilder

dat de Ontvanger zich hun identiteit en hoedanigheid van enige erfgenamen van de auteur heeft laten bewijzen en zulks door een getuigenschrift uitgaande van en ondertekend door een notaris, die zulks uitdrukkelijk bevestigde ;

dat het K.B. de overlegging van bepaalde officiële bewijsmiddelen als een akte van bekendheid niet voorschrijft ;

Overwegende dat, indien de Ontvanger aldus de bedragen tijdelijk heeft uitgekeerd aan personen die daarop geen aanspraak konden maken, deze vergissing niet te wijten is aan foutieve nalatigheid, maar wel aan verkeerde gegevens hem verstrekt door een ministerieel officier ;

dat de aansprakelijkheid van de Ontvanger van het Volgrecht, die trouwens de uitkeringen aan de rechtsvoorgangers van de verweerders De S. heeft gestaakt van zodra hem de betwisting tussen rechthebbenden bekend was, terzake niet in het gedrang komt ;

dat de eis ten aanzien van de laatste twee verweerders derhalve als ongegrond moet worden afgewezen ;

Op die gronden, de Rechtbank :

Gelet op artt. 2, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken ;

Voegt samen de zaken ingeschreven sub numeris : 57294/39.000 en 61679 van de Algemene Rol ;

Alle andere conclusies van de hand wijzend ;

Verleent er de verweerders De S. M. en De S. R. akte van dat zij het geding hernemen, handelende in hun hoedanigheid van erfgenamen van wijlen L. De S., oorspronkelijke eerste verweerder ;

Veroordeelt de verweerders De S. M. en De S. R. ieder om aan de eisers, ieder volgens zijn gerechtigheden in de nalatenschap van A. Van H., te betalen 48.571 fr. : 2 = 24.285,50 frank, en de verweerders D. De S., J. De S. en F. De S. ieder : 16.191 frank, sommen te vermeerderen met de intresten à 4,5 % vanaf de uitbetaling dezer volgrechten volgens de tabel opgesteld door de Ontvanger van het Volgrecht ;

Wijst de eis af als ongegrond ten aanzien van de laatste twee verweerders, de Minister van Nationale Opvoeding en Kultuur en de Ontvanger van het Volgrecht ;

Veroordeelt de verweerders De S. in de gedingskosten, behoudens de kosten ten aanzien van de laatste twee verweerders die ten laste zijn van de eisers ;

Acht geen termen aanwezig om het vonnis uitvoerbaar bij voorraad te verklaren.

NOOT. — Het volgrecht werd in België ingevoerd bij de wet van 25 juni 1921. Het bestaat uit een deelname, waarvan het tarief bij de wet is vastgesteld, in de verkoopprijs van een kunstwerk ter gelegenheid van iedere (in België alleen openbare) verkoop door de achtereenvolgende eigenaars, ten gunste van de kunstenaar en zijn rechtvolggers.

Buiten België kennen alleen de Duitse Bondsrepubliek, Frankrijk, Italië, Polen, Tsjecho-Slovakije en Uruguay het volgrecht. Sommige van deze landen breiden het uit tot de niet-openbare verkopen ; sommige passen het ook toe op de verkoop van manuscripten van schrijvers en componisten.

Door het volgrecht heeft de wetgever, althans gedeeltelijk, willen verhelpen aan het schandaal van de astronomische prijzen, in de wacht gesleept door de latere eigenaars van kunstwerken die eens voor een appel en een ei door de kunstenaar of zijn nabestaanden om den brode werden verkocht.

Het volgrecht is onvervreemdbaar ; deze bepaling was onmisbaar om het gestelde doel te bereiken. Anders zouden immers gewiekste kunsthandelaars vlug ingezien hebben dat zij, met het kunstwerk, ook een afstandsakte van het volgrecht konden inpalmen.

Strekt de onvervreemdbaarheid zich echter ook uit tot de rechtsovergangen *causæ mortis* ? M.a.w. mag de kunstenaar al dan niet per testament over zijn volgrecht beschikken ? In Frankrijk is hierover al vrij vlug een controverse ontstaan. Een deel van de doctrine stelde dat het volgrecht slechts kon overgaan op de wettige erfgenamen. De meest gezaghebbende auteur op dit gebied, Desbois (« *Le droit d'auteur* », ed. 1950, nr. 453) deelt die mening echter niet.

O.i. terecht. Immers, de gevaren die de kunstenaar bedreigen bij het leven, bestaan niet meer na zijn dood. De wet dient de kunstenaar te beschermen tegen derden die het volgrecht zouden kunnen trachten te verwerven door afstand, verkoop of schenking. Voor legaten dreigt die gevaarlijke belangstelling niet. Waarom mag bovendien de kunstenaar niet de gelegenheid krijgen op die wijze zijn genegenheid of zijn dankbaarheid te betuigen ?

Toen in 1957 de nieuwe Franse auteurswet tot stand kwam, verkoos de wetgever nochtans de eerste stelling. De legatarissen en onregelmatige erfgenamen worden nu expliciet van de erfopvolging van het volgrecht uitgesloten ; de overlevende echtgenoot verkrijgt slechts een vruchtgebruik.

Het toeval heeft echter gewild dat enkele jaren later,

op 18 november 1964, nog een vonnis zou geveld worden door het Tribunal de Grande Instance van Nice (Revue Trimestrielle de Droit Commercial, 1966 p. 338), gesteund op de oude wet, vermits het een kunstenaar betrof (nl. Dufy) die overleden was in 1953, toen de oude wet nog van kracht was. Het vonnis verwierp de uitsluiting van de legatarissen. Het is wel jammer dat deze rechtspraak niet enkele jaren eerder is tot stand gekomen ; ze had wellicht de wetgever kunnen beïnvloeden.

In België meent de doctrine doorgaans ook dat de onvervreemdbaarheid van het volgrecht zich niet uitstrekt tot de rechtsovergang *causæ mortis* : Recht, « *Le droit d'auteur en Belgique* » p. 208 en Van Isacker « *De exploitatierechten van de auteur* » nr. 353. Alleen Poirier in « *Le droit d'auteur*, nr. 67, schijnt de andere opinie te huldigen.

Als rechtspraak was er tot nu toe slechts een vonnis van de vrederechter van het 2de Kanton van Brussel, van 25 april 1945 (JT 1945, 367), dat de uitsluiting van de legatarissen verwierp. Nu komt een vonnis van een Rechtbank van Eerste Aanleg deze tendens bevestigen. De rechtspraak zal hierdoor, o.i. gelukkig, nu wel vaststaan. Buiten de hoger aangehaalde redenen van morele aard is er o.i. trouwens een afdoend juridisch argument voor de triomferende opvatting, argument dat de Rechtbank overigens hanteert : de 2de alinea van art. 1 van de wet van 25 juni 1921 die het volgrecht instelt, bepaalt : « Hetzelfde recht zal behoren aan de erfgenamen en rechthebbenden der kunstenaars, zoals bepaald door de wet van 22 maart 1886 etc. ». Welnu, art. 2 van deze wet zegt : « Dit recht blijft gedurende vijftig jaar na de dood van de auteur voor dezes erfgenamen of rechthebbenden voortbestaan ». Art. 3 verduidelijkt verder : « Auteursrecht is roerend, vervreemdbaar en overdraagbaar, geheel of gedeeltelijk, overeenkomstig de regelen van het B.W. ». De tekst sluit dus de onregelmatige erfgenamen niet uit ; wat de « rechthebbenden » betreft, de rechtsleer aanvaardt algemeen dat de legatarissen er toe behoren.

Dr. Jan Corbet.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

5e Kamer. — 13 april 1967.

Voorzitter : M. Goedertier.

Referendaris : M. Van Gelder.

Advocaten : Mrs. A. Vaes, Vrints, Lilar en Buisseret.

1. Getuige in burgerlijke zaken en in zaken van Koophandel. — Zeevaart. — Kapitein en bemanningsleden. — Wraking.
2. Eis, weder eis en nieuwe eis. — Onveranderlijkheid van de eis. — Dagvaarding op grond van aansprakelijkheid voor aangestelden. — Conclusie op grond van aansprakelijkheid voor zaken.
3. Cognossement. — Art. 91 par. 4, 5e lid. — Beperking van aansprakelijkheid. — Tekortkoming van de rederij.
4. Wettelijke aansprakelijkheid. — Zaken. — Bewaarder van de zaak. — Laadgerei van een schip. — Gebruikt door stuwadoor.

1. De kapitein van een schip die enkel als vertegenwoordiger van de rederij gedagvaard is, moet niet als partij inzake beschouwd worden.

De kapitein en de bemanningsleden zijn geen loon- of huisbedienden in de zin van art. 283 Rv. De rechtbank oordeelt derhalve vrij of er een grond van wraking aanwezig is.

2. Als de eis in de dagvaarding steunde op art. 1384, 3e lid B.W., is de eis die in de conclusie steunt op art. 1384,

1e lid, niet ontvankelijk indien gedaagde impliciet de onontvankelijkheid opwerpt en dus geenszins vaststaat dat hij ermee akkoord gaat zich op de nieuwe eis te verdedigen.

3. De beperking van aansprakelijkheid tot 17.500 fr. per collo of eenheid, zoals bepaald in art. 91, § IV, 5° zee-wet, kan ingeroepen worden door de rederij, in geval van persoonlijke fout van de rederij, indien deze fout een tekortkoming is aan een vóór de reis door de rederij na te leven verplichting die opgelegd is door art. 91. De beperking kan daarentegen niet ingeroepen worden, wanneer de schade het gevolg is van de wanuitvoering van een verplichting die niet door art. 91 bepaald is.
4. De bewaring van de met een gebrek behepte zaak berust bij diegene die er te eigen nutte gebruik van maakt en die er een dusdanige macht, d.i. leiding, toezicht en controle, over heeft, dat hij in staat is of moet zijn het gebrek te kennen en/of te voorkomen en/of te herstellen.

De stuwadoor is derhalve geen bewaarder van de met een gebrek behepte hangerkabel van een toppinglift, behorende tot het laadgerei van het schip. In casu is de rederij zelf bewaarder gebleven van dit gedeelte van het laadgerei.

Norwich Union t./ Hesse Natie en Leif Hoegh & C°
Doornbos Transport e.a. t./ Kapitein Thomassen e.a.
m.s. «Hoegh Ailette».

Gelet op de geregistreerde dagvaarding, in de zaak A.R. 37.037 betekend op 28 oktober 1963;

Gelet op de geregistreerde dagvaarding, in de zaak A.R. 43.885 betekend op 17 juni 1964;

Gelet op het tussenvonnis, door de Vierde Kamer dezer Rechtbank geveld op 14 juni 1965, waardoor beide zaken wegens samenhang gevoegd werden, een deskundige aangesteld werd en een getuigenverhoor werd toegestaan;

I. Antecedenten.

Overwegende dat op 13 oktober 1962 een bulldozer, waarvan de eigenaar vergoed werd door Norwich Fire Insurance, beschadigd werd toen hij vanop een dieplader, eigendom van de N.V. Doornbos Transport, aan boord van het m.s. «Hoegh Ailette» gehieuid werd door middel van een laadboom van dit schip, bediend door personeel van de Hesse Natie;

Overwegende dat een hangerkabel tijdens deze operatie brak, zodat zowel de bulldozer als de laadboom naar beneden vielen en op de zijkant van de dieplader terecht kwamen, die eveneens ernstig beschadigd werd;

Overwegende dat de verzekeraar, gesubrogeerd in de rechten van de eigenaar van de bulldozer, de Hesse Natie, stuwadoor, evenals de rederij dagvaardde, terwijl de eigenaar van de dieplader eveneens de stuwadoor, de Kapitein en de scheepseigenaars en reders dagvaardde;

Overwegende dat bij bevel van de Heer Voorzitter dezer Rechtbank d.d. 18 oktober 1962, Kapitein Vergauwen voordien als expert was aangesteld, om zijn advies nopens de oorzaken en omstandigheden van de schade te geven;

Overwegende dat de kabel van de toppinglift brak toen de bulldozer ongeveer 1,30 m. omhoog getrokken was, dit volgens de ceelbazen van de Hesse-Natie;

Overwegende dat het personeel van Hesse-Natie verklaarde de gebroken kabel te hebben laten afhakken;

Overwegende dat de deskundige, toen hij op 26 oktober 1962 de kabel wilde gaan onderzoeken in de magazijnen van Hesse-Natie, tot zijn verrassing twee stukken kabel voorgelegd kreeg, die niet bij elkaar hoorden.

Overwegende dat de twee stukken kabel even dik waren en dezelfde konstruktie hadden, doch de breuken niet op elkaar pasten;

Overwegende dat het ene stuk 16 m. lang was en goed gesmeerd was over de hele lengte behalve over ongeveer één meter van de breuk, waar het roestig was, hoewel slechts oppervlakkig;

Overwegende dat, wat de breuk betreft, drie strengen op enkele draden na als het ware door een scherp voorwerp doorgesneden waren, terwijl de overige strengen de gewone kenmerken van een belastingsbreuk vertoonden;

Overwegende dat het andere stuk kabel circa drie meter lang was en helemaal niet gesmeerd, hoewel blijkbaar in goede konditie;

Overwegende dat de breuk zeer kort was, op slechts één enkele plaats, alsof de kabel door één geweldige ruk was gebroken;

Overwegende dat aan het andere uiteinde van deze kabel, juist waar deze was overgekapt, zich een zeer korte afgeplatte kink bevond, die slechts onder geweldige spanning of ruk kon zijn ontstaan;

Overwegende dat de expert aanvankelijk schreef: «Er kon niet definitief uitgemaakt worden welke van de twee stukken tot de toppinglift behoord had, of welke van de twee breuken de val van de laadboom tot gevolg had gehad.

Privé-expert Loze, opkomende voor de belangen van het schip, verklaarde dat het lange stuk kabel hem overhandig was geworden door het scheepspersoneel de dag van het ongeval en dat hij zich daarop had gebaseerd voor het opmaken van zijn rapport.»

Overwegende dat volgens één der ondervraagde ceelbazen van de Hesse-Natie, Pierre Goole, de kabel die voor het hiewen van de bulldozer gebruikt werd, een kink vertoonde, maar hij verklaart niet in staat te zijn te tonen welke van de twee stukken kabel de juiste is en hij zich niets herinnert nopens lengte, uitzicht enz. van de afgehakte kabel;

Overwegende dat de expert twee maanden na de feiten, en wel op 13 december 1962, aan boord van de «Hoegh Ailette» kon gaan en zich testcertificaten van het laadgerei liet tonen doch erbij voegt: «Alleen voor de hangerkabel in kwestie werd geen certificaat teruggevonden. Wel echter van andere kabels voor de gewone laadbomen van het schip.»

Overwegende dat de expert de hangerblokken, en meer speciaal de hangerblok van 6 schijven (origineel top van laadboom) onderzocht en vaststelde dat van drie dezer zes schijven, de loopranden gebroken waren, en dat twee dezer breuken recent waren;

Overwegende dat echter niet uit te maken was of die recente breuken al dan niet door de val veroorzaakt werden;

Overwegende dat de expert verder vaststelde dat het middelgedeelte (buitenkant) van de twee middelste wangen plaatselijk afgeplat was, zodat ze scherpe randen vertoonden, die konden veroorzaakt zijn door het opgetuigd blijven hangen in de mast waarbij deze zijkanten voortdurend kunnen gewreven hebben tegen een metalen voorwerp of de mast zelf;

Overwegende dat de eerste officier, Nils Lie, aan boord was sedert april 1962 en zegde dat hij de 30 T. laadboom nooit had weten gebruiken, dat deze in mei 1962 op zee was neergelaten voor smering en nazicht van kabels en blokken;

Overwegende dat hij zegde nooit een kink opgemerkt te hebben;

Overwegende dat de bootman, John Dahlen, formeel het lange stuk kabel herkende als datgene dat hij had

laten afhakken en dat bestemd was geweest voor de privé-expert Loze;

Overwegende dat hij even formeel ontkent een kink in de kabel te hebben gezien;

Overwegende dat de Kapitein, die bij een eerste onderzaking enkel het lange stuk te zien kreeg doch bij de tweede ondervraging de twee stukken kon vergelijken, ook formeel het lange stuk als het juiste herkent;

Overwegende dat dit stuk kabel op 29 januari 1963 een breekproef had ondergaan en brak op 19,7 T.;

Overwegende dat de deskundige in zijn beschouwingen opmerkte dat pas bij het tweede verhoor met definitieve zekerheid kon vastgesteld worden dat het langste van de beide voorhanden zijnde stukken had toebehoord aan de hangerkabel in kwestie en dat ook de breuk herkend werd;

Overwegende dat het volgens de expert duidelijk is dat de kabel nog in goed bruikbare toestand was geweest op het ogenblik van het ongeval en dat het breken niet, of zeker niet alleen, moest worden toegeschreven aan de aangetaste structuur of verminderde weerstand van de kabel tengevolge van inroesting;

Overwegende dat hij oordeelt, aan de hand van de breekproef, dat de werkelijke breekkracht van het goede gedeelte van de kabel nog merklijk hoger moet gelegen hebben dan 19,6 T., doch daarbij opmerkt dat een kabel breekt op zijn zwakste plaats, die na een ongeval natuurlijk verloren is;

Overwegende dat de expert besluit dat de algemene staat en toestand van de hangerkabel dusdanig was, dat deze onder normale omstandigheden van laden onmogelijk kon breken, «Dit onder voorbehoud evenwel dat de kabel ter plaatse van de breuk door de één of andere oorzaak niet werd gekwetst vóór of op het ogenblik van het ongeval. Het scherp doorgesneden zijn van drie strengen wijst er echter op dat iets dergelijks werkelijk moet hebben plaatsgehad.» (zie p. 24);

Overwegende dat de deskundige vervolgens de laadoperatie van de bulldozer van 20,5 T bespreekt en meent, aan de hand van beredeneerde elementen, dat de wijze van bevestiging van de stoomgeien moet voldaan hebben en dat de stouwersfirma op de normale en vakkundige manier is te werk gegaan;

Overwegende dat het breken niet kan toegeschreven worden aan een te brutale versnelling; (zie p. 27 van het verslag);

Overwegende dat de deskundige terecht betreurt dat na het ongeval geen metingen geschied zijn om vast te stellen waar juist de kabel gebroken werd;

Overwegende dat de deskundige nochtans door een grondige redenering tot het besluit komt dat er een abnormaal zwakke of gekwetste plaats in de kabel moet aanwezig geweest zijn en wel in het gedeelte op 50 à 60 meter van het uiteinde in de mast gelegen, dus, het gedeelte dat niet op de bewaartrommel werd opgescho- ten;

Overwegende dat de deskundige zijn bevindingen nopens de laadoperatie als volgt samenvatte:

— dat al het lopend tuig van de hanger en laadboom normaal functioneerde;

— dat de laadoperatie op een normale en voorzichtige manier werd uitgevoerd;

— dat er gedurende deze laadoperatie geen onverwachte, abnormaal hoge krachten op de hangerkabel zijn gekomen en dat er klaarblijkelijk op geen enkel ogenblik een kracht groter dan 3,5 T. op de afzonderlijke parten werd uitgeoefend;

— dat niettegenstaande de kabel in de nabijheid van de breuk een breeksterkte bezat van minstens 19,6 T., deze desondanks plotseling gebroken is;

— dat dit bijgevolg een ernstige aanwijzing betekent,

of quasi-zekerheid, dat er een abnormaal zwakke of gekwetste plaats in de kabel aanwezig was en dat deze plaats in kwestie moet gesitueerd worden op het gedeelte van de hanger dat niet op de trommel was opgescho- ten maar integendeel in de nabijheid van de gedurende twee jaar in de mast opgetuigd gebleven hangerblokken. »

Overwegende dat de deskundige vervolgens de mogelijke oorzaak van de gekwetste plaats in de hangerkabel onderzoekt en te dier gelegenheid afkeurt dat de laadboom gedurende twee jaar opgetuigd bleef staan tegen de mast, met alle nadelige gevolgen als plaatselijke wrijving, pletten, enz.;

Overwegende dat de deskundige als besluiten o.m. op gaf:

— dat de val van de zware laadboom van het m.s. «Hoegh Ailette» veroorzaakt werd door het breken van de hangerkabel op een plaats die gelegen was in het gedeelte van bedoelde kabel dat gedurende twee jaar opgetuigd bleef in de mast;

— dat het breken niet kan worden toegeschreven aan een abnormaal grote kracht uitgeoefend op dit gedeelte van de kabel of ook niet aan enige fout of tekortkoming vanwege het bedienend personeel van de stouwerij, maar dat integendeel de laadoperatie op een normale wijze werd uitgevoerd;

— dat bijgevolg, en ook uit de aard van de breuk, moet afgeleid worden dat de kabel op bedoelde plaats verzwakt en beschadigd moet zijn geweest;

— dat de oorzaak en het niet opmerken van deze beschadigde plaats hoofdzakelijk moet worden toegeschreven aan het gedurende twee jaar opgetuigd houden van de laadboom tegen de mast;

— dat, meer in het bijzonder, als vermoedelijke oorzaak, een part van de kabel over een scherp bestanddeel (waarschijnlijk vangplaat van blok) moet zijn gekomen en gedeeltelijk overgesneden bij het dichtthieuwen van de hangertalie gedurende het binnen- of buitenbrengen van de opgetuigde laadboom in mei 1962 vóór de laadoperatie te Antwerpen;

Overwegende dat in haar tussenvonnissen d.d. 14 juni 1965, de Rechtbank nog zekere twijfel koesterde nopens de juiste oorzaak van het ongeval en meende dat de expert zekere besluiten trok uit niet afdoende bewezen feiten, of zijn besluiten niet technisch wetenschappelijk motiveerde;

Overwegende dat derhalve de Heer Schwerdtfeger als expert werd aangesteld terwijl verweerders gemachtigd werden om door alle middelen van recht, getuigen inbegrepen, te bewijzen dat tussen september 1960, en oktober 1962 de laadmast, waarmede het ongeval gebeurde, meerdere malen gebezigd werd bij lossing of lading van het schip in verschillende havens;

Overwegende dat expert Schwerdtfeger vaststelt dat de 30 T. laadboom niet onderzocht is geworden volgens de voorschriften van een Noors decreet van de Regent Kroonprins d.d. 8 juli 1955, en dat met zekerheid kan gezegd worden dat de 30 T. laadboom wél zou gebruikt geweest zijn te Port Harcourt op 31 december 1960 voor een zware cargo waarvan het gewicht niet bekend is;

Overwegende dat Kapitein Ivar Martinsen, onder eed gehoord, verklaarde dat de laadboom van 30 T. op of omstreeks 9 december 1960 en 17 maart 1961 te Conakry gebruikt werd, samen met die van 20 T., om locomotieven van 42 T. te hijsen, alsook twee wagens van ongeveer 27 T. ieder;

Overwegende dat onder Kapitein Thomassen, die in 1961 op het schip kwam de laadmast niet meer gebruikt werd vóór het ongeval;

Overwegende dat de Heer Schwerdtfeger verder bevestigde dat de laadoperatie op vakkundige manier werd uitgevoerd en er, gedurende deze operatie, geen abnor-

maal toelaatbare kracht op de hangerkabel is uitgeoefend geworden, en dat met zekerheid kan gezegd worden dat de breuk van de kwetsieuze kabel — het gedeelte dat twee jaar onbeschermd opgetuigd bleef — niet te wijten is aan roestinwerking, maar wel aan beschadiging die bestond vóór de laadoperatie;

Overwegende dat uit de elementen van de zaak blijkt dat de laadboom geen volle twee jaar, maar toch van maart 1961 tot oktober 1962, hetzij anderhalf jaar, ongebruikt is gebleven;

Overwegende dat trouwens in Conacry twee laadbomen gebruikt werden;

II. Ontvankelijkheid.

A) A.R. 37.037 - t.o.v. Hesse-Natie.

Overwegende dat de dagvaarding, t.o.v. de stuwadoor, enkel gesteund is op « fouten, gepleegd door de aangestelden van eerste hiernagedaagde », zijnde de Hesse-Natie;

Overwegende dat deze rechtsgrond klaarblijkelijk verwijst naar art. 1384, 3e lid B.W.;

Overwegende dat in besluiten, eiseres zegt: « Aangezien de Rederij opwerpt dat op het ogenblik van het ongeval het betwiste laadgerei onder de hoede en de bewaking stond van eerste verweerster, vermits eerste verweerster tijdelijk dit laadgerei in gebruik had; dat, indien deze stelling wordt aanvaard, eerste verweerster t.o.v. eiseres aansprakelijk zou zijn. »

Overwegende dat eerste verweerster opwerpt dat zij enkel aangesproken wordt wegens beweerde fouten van haar aangestelden tijdens het behandelen van laadgerei van het schip waardoor de bulldozer werd opgehesen;

Overwegende dat generlei fout lastens het personeel van eerste verweerster bewezen is en eiseres derhalve in besluiten op een andere rechtsgrond gaat steunen, te weten op art. 1384, al. 1 B.W.;

Overwegende dat dit klaarblijkelijk in strijd is met het principe van de onveranderlijkheid van de eis; (Fettweis, Procédure civile, II, P. 370 e.v.);

Overwegende dat eerste verweerster, hoewel zij nergens uitdrukkelijk en ondubbelzinnig de onontvankelijkheid opwerpt van de eis, gesteund op art. 1384, al. 1 B.W., dit toch impliciet doet, daar zij enerzijds opwerpt, enkel aangesproken te zijn wegens fouten van haar aangestelden, die geen fout begaan hebben, en zij zich anderzijds ten gronde op basis van art. 1384, al. 1. B.W. klaarblijkelijk hoofdzakelijk tegen de rederij verdedigt;

Overwegende dat de regel van de onveranderlijkheid van de eis niet van openbare orde is, en een verweerder derhalve akkoord kan gaan zich op de nieuwe eis te verdedigen;

Overwegende dat het akkoord van de verweerder op dit punt echter vaststaand en zeker moet zijn; (Fettweis, I, par. 375, en aldaar geciteerde rechtspraak);

Overwegende dat deze zekerheid geenszins spruit uit de besluiten en nota van eerste verweerster, en er dan ook moet besloten worden dat zij, hoewel zij nergens uitdrukkelijk van « onontvankelijkheid » spreekt, deze toch impliciet opwerpt;

Overwegende dat de eis, in zover hij op art. 1384, al. 1 B.W. gesteund is, onontvankelijk dient te worden verklaard;

B. A.R. 43.885 - t.o.v. Kapitein Thomassen.

Overwegende dat de eis in de zaak A.R. 43.885 niet ontvankelijk is t.o.v. Kapitein B. Thomassen, vermits de rederij, eigenares van het schip, gedagvaard werd;

III. - Wrakingen van de getuigen.

Overwegende dat de getuigen Martinsen en Thomas-

sen gewraakt werden omdat zij in dienst zijn van één der partijen, en ook, wat de laatste betreft, omdat hij belanghebbende is;

Overwegende dat Kapitein Thomassen gedagvaard werd als vertegenwoordiger van de rederij, en niet wegens persoonlijke aansprakelijkheid;

Overwegende dat hij niet als partij in zake moet beschouwd worden;

Overwegende dat beide getuigen niet moeten beschouwd worden als loon- of huisbediende in de zin van art. 283 Wb. B. Rpl.; (Rb. Kh. Antwerpen, 15 april 1889, J.P.A. 259; - R.P.D.B., Vbo. Enquête, 379);

Overwegende dat er derhalve geen wettelijke reden tot wraking bestaat, doch de Rechtbank vrij kan oordelen over de reden tot wraking;

Overwegende dat door bij tussenvonnis het getuigenverhoor toe te laten, de Rechtbank impliciet beschikt heeft bemanningsleden als getuigen te aanvaarden, daar men niet goed inziet op welke wijze, anders dan door toedoen van bemanningsleden, verweerders het bewijs, waartoe zij gemachtigd werden, zouden hebben kunnen leveren;

Overwegende dat de wraking dienvolgens ongegrond is;

IV. Ten gronde.

A. - zaak A.R. 37.037.

1. Aansprakelijkheid.

a) het schip

Overwegende dat deze eis de schadevergoeding beoogt voor de schade, aan de bulldozer toegebracht;

Overwegende dat de schade werd toegebracht tijdens de ladingoperaties, en de rederij vermoed wordt aansprakelijk te zijn t.o.v. de drager van het cognossement, in wiens rechten eiseres gesubrogeerd is, op grond van art. 91 van de Zeewet;

Overwegende dat verweerders dit vermoeden zouden dienen om te werpen, wat in casu geenszins het geval is;

Overwegende dat de kabel slechts door twee oorzaken kan gebroken zijn:

1. door een verkeerde behandeling door de stuwadoor;
2. door een zwakke plek, — wat ook de oorzaak daarvan zij —, in de kabel, dus: door een gebrek;

Overwegende dat uit de deskundige verslagen met zekerheid mag opgemaakt worden dat de stuwadoor geen fout heeft begaan en dit uit de ondervraging van alle getuigen blijkt;

Overwegende dat tweede verweerster het op haar berustende vermoeden van contractuele aansprakelijkheid geenszins afwentelt;

Overwegende dat tweede verweerster art. 9-, par. VI, 2e littera q van de Zeewet inroept, dat bepaalt dat noch de vervoerder, noch het schip aansprakelijk zijn voor schade ontstaan als gevolg van of voortspruitende uit: « Iedere andere oorzaak ontstaan buiten wezenlijke schuld of medeweten van de vervoerder of van de personen die in zijn dienst zijn »;

Overwegende dat dit artikel vervolgt: « doch hij die te zijnen behoeve aanvoert, dat hij uit dezen hoofde niet aansprakelijk is, zal zijn gehouden tot het leveren van het bewijs dat noch de wezenlijke schuld, noch het medeweten van de vervoerder of van de personen die in zijn dienst zijn, heeft bijgedragen tot het verlies of de beschadiging. »

Overwegende dat tweede verweerster niet voldoet aan deze op haar rustende bewijslast, daar zij niet aantoonde alle redelijke zorgen aan het laadgerei besteed te hebben en geen certificaat betreffende de hangerkabel voor-

brengt terwijl tevens vaststaat dat de door de Noorse wetgeving voorgeschreven controlemaatregelen niet getroffen werden;

Overwegende dat het schip dienvolgens principieel aansprakelijk is;

b) de stuwadoor

Overwegende dat enkel de aansprakelijkheid van de stuwadoor op basis van art. 1384 al. 3 B.W. nog ter sprake kan komen;

Overwegende dat eiseres geen enkele fout lastens het personeel van de stuwadoor bewijst en de eis te zijnen opzichte dan ook moet worden afgewezen;

2. Beperking van de schade.

Overwegende dat tweede verweerster opmerkt dat, indien de Rechtbank de aansprakelijkheid van het schip zou aanvaarden, zij zich kan beroepen op art. 91, par. IV, 5e lid van de Zeewet, o.m. als volgt luidend: «Noch de vervoerder, noch het schip zal ooit aansprakelijk zijn of worden gesteld voor verlies of beschadiging van of met betrekking tot de goederen tot een bedrag boven... 17.500 fr. per colo of eenheid, tenzij de aard en de waarde van de goederen zijn aangegeven door de inlader» en deze aangifte is opgenomen in het cognossement...»

Overwegende dat eiseres erkent dat volgens een thans vaststaande rechtsleer en rechtspraak, het beperkte bedrag van 17.500 fr. mag ingeroepen worden zowel bij lichte als bij zware en onvergeeflijke fout van de Kapitein en/of bemanning;

Overwegende dat eiseres echter opwerpt dat in casu het probleem niet is, of Kapitein en/of bemanning al dan niet een zware fout begingen maar wel, of de reder art. 91 par. IV, 5e lid kan inroepen indien de schade veroorzaakt werd, niet door een fout van Kapitein of bemanning, maar door een fout van de rederij zelf, begaan vooraleer het vervoercontract tot stand kwam en o.m. in de voorbereiding van het schip dat de reder in zee-waardige toestand moet brengen;

Overwegende dat tot de verplichtingen van de vervoerder behoort, en dit volgens art. 91, par. III, 1e lid: «vóór en bij de aanvang van de reis behoorlijk zorg te dragen voor: a) het zeewaardig maken van het schip...»

Overwegende dat het feit dat het laadgerei niet in orde is, een feit van onzeewaardigheid uitmaakt;

Overwegende dat de zeevervoerder te kort is gekomen aan een verplichting, opgelegd door art. 91 en hij geen redelijke zorg besteed heeft;

Overwegende dat art. 91, par. IV, 5e lid formeel en algemeen is, en geen onderscheid maakt tussen de verplichtingen, door art. 91 opgelegd vóór het eigenlijke vervoer, en de verplichtingen, door art. 91 tijdens het vervoer opgelegd;

Overwegende dat de beperking enkel zou kunnen verworpen worden wanneer de schade het gevolg is van de wanuitvoering van een verbintenis, die niet door art. 91 voorzien is; (Smeesters & Winkelmolen, II, par. 732 in fine);

Overwegende dat het arrest van het Hof van Beroep van Brussel d.d. 21 juni 1962 («Lough Fisher», — J.P.A., 433) geenszins, noch expliciet, noch impliciet de stelling van eiseres volgt en enkel vaststelt, dat geenszins bewezen is dat er in dat geval een persoonlijke fout door de rederij gepleegd werd, waarmede het Hof klaarlijk enkel bedoelt dat niet eens moet onderzocht worden welke gevolgen een persoonlijke fout van de rederij zou kunnen gehad hebben in verband met art. 91, par. IV, 5e lid;

Overwegende dat de schade derhalve tot 17.500 fr. beperkt moet worden;

Overwegende dat de belanghebbende bij de bulldozer dit onaangename feit had kunnen vermijden door aard en waarde van de goederen aan te geven en te laten opnemen in het cognossement;

Overwegende dat men, door dit na te laten om redenen van commerciële aard of om welke andere reden ook, het risico loopt ingeval van schade of verlies slechts in zeer geringe mate vergoed te worden;

Overwegende dat tweede verweerster zal moeten betalen, de som van 17.500 fr., vermeerderd met de intresten en de geldingskosten, waarin begrepen de kosten van deskundige verslagen;

B. - zaak A.R. 43.885.

1. Aansprakelijkheid.

Overwegende dat de eis in deze zaak op quasi-delictele grondslag berust en eisers dienvolgens de bewijslast dragen van schuld, schade en causaal verband;

Overwegende dat eisers geen enkele schuld of nalatigheid, in de zin van de artt. 1382 en 1383 B.W. lastens derde verweerster, de Hesse-Natie, bewijzen noch enige aansprakelijkheid op grond van art. 1384, al. 3;

Overwegende dat t.o.v. alle verweerders, de eis gesteund is op art. 1384, 1e lid B.W., o.m. als volgt luidend: «Men is aansprakelijk niet alleen voor de schade welke men veroorzaakt door zijn eigen daad, maar ook voor die welke veroorzaakt wordt door de daad... van zaken die men onder zijn bewaring heeft...»

Overwegende dat als vaststaand mag beschouwd worden dat het laadgerei met een gebrek behept was en er dus enkel en alleen dient uitgemaakt te worden wie er op het ogenblik van het ongeval de bewaring had van het met een gebrek behepte laadgerei, de rederij of de stuwadoor;

Overwegende dat vaststaat dat de stuwadoor gewerkt heeft in opdracht van de zeevervoerder, en hij gebruik heeft gemaakt van de laadwerktuigen van het schip;

Overwegende dat volgens de Belgische rechtspraak het feit een gebrekkige zaak onder zijn bewaring te hebben, waardoor schade kan ontstaan, een fout uitmaakt;

Overwegende dat het slachtoffer het bestaan van het gebrek moet bewijzen, en, éénmaal dit bewijs geleverd, de fout geacht wordt bewezen te zijn, bewijs dat enkel kan omgeworpen worden door het bewijs van een vreemde oorzaak; (De Page, par. 1002 en 1008);

Overwegende dat in casu het bestaan van het gebrek afdoende bewezen is door eliminatie van andere mogelijkheden; (De Page, II, par. 1007);

Overwegende dat de aansprakelijkheid voor de zaken die men onder zijn bewaring heeft geen aansprakelijkheid ob rem is en zij dus kan berusten op iemand die eigenaar is, doch ook op iemand die dit niet is;

Overwegende dat bewaring veronderstelt: «le pouvoir de droit ou de fait (ce qui implique la direction, la surveillance et le contrôle de la chose) et l'usage ou l'exploitation de la chose à son profit.» (De Page, II, par. 1005);

Overwegende dat het begrip «bewaring» moet opgevat worden in dezelfde zin als in art. 1385 waar men spreekt van «degene die zich ervan bedient»; (De Page, II, par. 1005 en 1012);

Overwegende dat men het begrip derhalve niet moet bechouwen in zijn materiële, maar wel in zijn juridische zin;

Overwegende dat degene die tijdelijk de bewaring van een zaak heeft en die voor rekening van een derde uitoefent, geen bewaarder van de zaak is, doch, opdat er bewaring zij, vereist is dat de persoon die om schade-

loosstelling wordt aangesproken, de feitelijke en juridische macht over de zaak heeft en deze te zijnen nutte uitoeft; (De Page, II, par. 1012);

Overwegende dat hiermede bedoeld wordt dat niet de aangestelden van de N.V. Hesse-Natie of van de rederij, maar wel eventueel de Hesse-Natie of de rederij zelf de bewaring hebben;

Overwegende dat in casu niet kan betwist worden dat de stuwadoor de laadwerktuigen van het schip in zijn voordeel heeft gebruikt;

Overwegende dat hij deze werktuigen gebruikte om de verbintenissen uit te voeren die hij contractueel t.o.v. de rederij op zich had genomen en waarvoor hij vergoed werd;

Overwegende dat echter dient nagegaan te worden of in huidig geval de stuwadoor het gezag, het toezicht en de controle had op de gebrekkige hangerkabel van de topping-lift;

Overwegende dat Pirson en De Villé (Traité de responsabilité civile extra-contractuelle, I, par. 139) terecht volgende commentaar geven op de « pouvoir de direction »: « Il faut avoir sur la chose un pouvoir de commandement, seul celui qui a sur la chose un pareil pouvoir sera en situation de veiller à ce qu'elle ne présente aucune défectuosité qui puisse en rendre l'utilisation dangereuse... »

Overwegende dat, in dezelfde orde van gedachten, Mazeaud (par. 1179) een voorbeeld geeft in verband met een kraan, dat zeer veel analogie vertoont met het onderhavige; (« Le propriétaire d'une grue ou d'un treuil loue cet appareil à un entrepreneur de déchargement. Un accident se produit. Qui est présumé responsable? L'entrepreneur a le pouvoir de commandement à la manœuvre. Dans ce domaine, le propriétaire a perdu tout contrôle, l'indépendance du locataire est absolue. Le locataire sera donc responsable en tout que gardien si l'accident est dû à une fausse manœuvre ou à une surcharge exagérée. » (o.i. speelt hier niet meer de aansprakelijkheid van art. 1384, al. 1, maar wel deze van art. 1382, 1383 en eventueel 1384, al. 3 B.W.!) « Au contraire, l'entrepreneur n'a pas le pouvoir de commandement sur les organes de la machine, il n'a pas à les réparer: seul le propriétaire en reste le maître... »)

Overwegende dat dus samenvattend kan gezegd worden dat de bewaring van de zaak berust bij diegene die er ten eigen nutte gebruik van maakt en die er een dusdanige macht, d.i. leiding, toezicht en controle over heeft dat hij in staat is of moet zijn het gebrek te kennen en/of te voorkomen en/of te herstellen;

Overwegende dat men zich in casu tevergeefs afvraagt hoe de aangestelden van de stuwadoor het gebrek van de hangerkabel van de topping-lift konden kennen, vermijden of herstellen en er dus moet geoordeeld worden dat de stuwadoor geen bewaarder van het laadgerei was in de zin van art. 1384, al. 1 B.W.;

Overwegende dat derhalve de rederij als bewaarder van de zaak, in casu de gebrekkige hangerkabel van de topping-lift, moet worden beschouwd;

2. Schadeloosstelling.

Overwegende dat eisers een bedrag van 20.066 Ndl. Fl. vorderen, bedrag dat door de rederij in ondergeschikte orde betwist wordt;

Overwegende dat eisers dit bedrag als volgt verklaren:

1. herstellingskosten :	15.516 Fl.
2. bedrijfsschade :	4.550 Fl.
	20.066 Fl.

Overwegende dat over post 1 geen betwisting kan be-

staan en de herstellingsduur van de dieplader tegensprekelijk op 6 weken werd geraamd;

Overwegende dat eisers op 10 december 1963 de opbrengstcijfers van een identieke dieplader opgaven hetzij een totaal van 26.785 Fl. voor vier periodes van zes weken, wat dus gemiddeld voor zes weken geeft : 6.696 Fl. door eisers afgerond op 6.500 Fl.;

Overwegende dat eisers van dat opbrengstcijfer 30 % kosten aftrekken, en zodoende tot 4.450 Fl. komen;

Overwegende dat de expert van de rederij noch het bedrag van 26.785 Fl. als uitgangspunt, noch het kostenpercentage betwist doch op een niet nader toegelichte wijze van een « arithmetisch gemiddelde » (zie brief 20 januari 1964) tot een lager cijfer komt, te weten 2.734 Fl.;

Overwegende dat nochtans eisers zouden dienen aan te tonen dat door het uitvallen van één dieplader, de opbrengst van het volledige bedrijf verminderd is in een verhouding, gelijk aan de verhouding tussen één dieplader en het gehele wagenpark, dat, m.a.w., aangegane verbintenissen of bestellingen niet konden uitgevoerd of moesten afgezegd worden in dezelfde verhouding;

Overwegende dat dit bewijs vrijwel onmogelijk te leveren is, evenmin trouwens als het bewijs van het tegendeel, doch het gepast voorkomt van het bedrag van 4.550 Fl. ex-aequo et bono te verminderen met 10 %, om de werkelijke schade te benaderen, zodat wegens bedrijfsschade moet toegekend worden : 4.550 Fl. - 455 Fl. = 4.095 Fl.;

Overwegende dat de volledige schade, in hoofdsom derhalve bedraagt : 15.516 Fl. + 4.095 Fl. = 19.611 Fl.;

Rechtdoende :

Maakt melding van de toepassing van art. 2 van de wet van 15 juni 1935;

Verklaart de wrakingen van de getuigen Kapiteins Thomassen en Martinsen ongegrond;

I. - In zake A.R. 37.037.

Verklaart de eis, in zover hij gesteund is op art. 1384, 1e lid, B.W., onontvankelijk t.o.v. eerste verweerster;

Verklaart de eis voor het overige ontvankelijk doch ongegrond t.o.v. eerste verweerster;

Stelt eerste verweerster buiten zake zonder kosten;

Verklaart de eis t.o.v. tweede verweerster ontvankelijk en ten dele gegrond;

Veroordeelt tweede verweerster derhalve om aan eiseres te betalen, de som van 17.500 fr, vermeerderd met de vergoedende intresten sedert 13 oktober 1962 tot 28 oktober 1962, de gerechtelijke intresten sedertdien en de gerechtskosten, waarin begrepen de kosten van deskundige verslagen, in de mate waarin deze door eiseres of tweede verweerster gedragen werden;

Verleent akte aan eiseres dat zij het geding schat op meer dan 25.000 fr.

II. - In zake A.R. 43.885.

Verklaart de eis t.o.v. eerste verweerder, Kapitein Thomassen, onontvankelijk en stelt hem buiten zake zonder kosten;

Verklaart de eis t.o.v. derde verweerster, de N.V. Hesse-Natie Neptunus ontvankelijk doch ongegrond;

Wijst eiseres af t.o.v. derde verweerster, met verwijzing tot de kosten;

Verklaart de eis t.o.v. verweerders sub 2 a) tot en met c) ontvankelijk en ten dele gegrond;

Veroordeelt verweerders sub 2 a) tot en met c) solidair om aan eisers te betalen, de som van 19.611 Nederlandse gulden, om te zetten in Belgische munt tegen de hoogste koers van de dag van de betaling, vermeerderd

met de vergoedende intresten sedert 13 oktober 1962 tot 17 juni 1934, de gerechtelijke intresten sedertdien en de gerechtskosten, waarin begrepen de kosten van Kort Geding en van deskundige verslagen; in de mate waarin deze door eisers of verweerders sub 2 a) tot c) gedragen werden;

Verleent akte aan eisers dat zij het geding in ieder zijner bestanddelen en tegenover ieder der partijen schatten op 250.000 fr., alleen om te voldoen aan de wetten op de bevoegdheid en de aanleg.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

12e Kamer. — 15 maart 1966.

Rechter: M. Claes.

Referendaris: M. Van der Gucht.

Advocaten: Mrs. M. Denys en Ph. Lievens.

Verplichte automobielverzekering. — Verkeersongeval in Frankrijk veroorzaakt door Belgische dader. — Rechtstreekse vordering tegen Belgische verzekeraar. — Internationaal Privaatrecht. — Toepasselijkheid van Frans recht niet in limine litis maar in de loop van het geding ingeroepen. — Mogelijkheid voor de rechter om ambtshalve, ook in graad van hoger beroep, het buitenlands recht toe te passen.

Naar Belgisch Internationaal Privaatrecht wordt de aansprakelijkheid wegens onrechtmatige daad beheerst door de wet van de plaats waar het ongeval zich heeft voorgedaan, in casu het Frans recht dat eveneens in de verplichte aansprakelijkheidsverzekering, de rechtstreekse vordering kent ten voordele van de benadeelde persoon tegen de verzekeraar van de verantwoordelijke dader.

Wanneer de toepasselijkheid van het buitenlandse recht niet uitdrukkelijk in limine litis werd ingeroepen, kan dit niet gelijk gesteld worden met een verzaking aan de toepassing van het buitenlands recht. — Het buitenlands recht kan ambtshalve door de rechter toegepast worden in elke stand van het geding ingeroepen worden.

Weiland t./ Union & Phenix Espagnol.

Overwegende dat de vordering er toe strekt verweerster in haar hoedanigheid van verzekeraar van Gittenaer te veroordelen tot de betaling van de tegenwaarde in Belgische frank van D.M. 176, de som van 900 Bfr. en de vergoedende intresten voor de schade die eiser opgelopen heeft aan zijn voertuig op 13 augustus te Grimaud in Frankrijk, ten gevolge van het ontploffen van de motor van het voertuig van de heer Gittenaer;

Overwegende dat verweerster beweert dat de eis niet ontvankelijk zou zijn, beweerende dat de rechtstreekse vordering tegen de verzekeraar voorzien bij de wet op de verplichte verzekering slechts toegelaten is indien het ongeval in België geschiedde;

Overwegende dat eiser hiertegen aanvoert dat aansprakelijkheid wegens onrechtmatige daad naar Belgisch Internationaal Privaatrecht beheerst wordt d.i. door het recht van de plaats waar het ongeval zich heeft voorgedaan;

Overwegende dat eiser hierin gelijk heeft en het Franse recht terzake toepasselijk is;

Dat eiser verder aanhaalt dat het Franse recht eveneens de rechtstreekse vordering kent ten voordele van

de benadeelde persoon tegen de verzekeraar van de verantwoordelijke dader;

Dat eiser zodoende beweert dat zijn vordering wel ontvankelijk is; dat hij hierbij een vonnis inroept van de rechtbank van koophandel te Brussel van 26 januari 1963 (zie jur. comm. Brux. 1963, blz. 69);

Overwegende dat verweerster hiertegen aanvoert dat eiser het Franse recht niet inroept in de oorspronkelijke dagvaarding;

Dat in het hierboven door eiser aangehaalde vonnis er op gewezen wordt dat de eiser het Franse recht wel had ingeroepen in de oorspronkelijke dagvaarding;

Overwegende nochtans dat de rechter in de eerste plaats het vreemde recht van ambtswege zou mogen toepassen al is hij er niet toe verplicht;

Dat men inderdaad niet mag beweren, omdat het bewijs van het vreemde recht ten laste van partijen valt, dat de rechter het vreemde recht van ambtswege niet zou mogen toepassen (zie Battifol, « droit international privé », nr 336), dat de rechter aldus zou mogen beroep doen op zijn persoonlijke kennis van het vreemde recht;

Dat in casu eiser in besluiten het Franse recht inroept;

Dat men niet mag afleiden, van het recht van partijen af te zien van het vreemd recht dat hun stilzwijgen, in limine litis, zou dienen gelijk gesteld met een verzaking;

Dat zij de bevoegdheid van het vreemd recht in elke stand van het geding mogen inroepen zelfs in beroep, daar het niet gaat om een nieuwe eis (zie Battifol nr 337);

Dat de eis aldus wel ontvankelijk is;

Overwegende dat verweerster betwist dat de ontploffing van zijn motor schade zou veroorzaken hebben aan het voertuig van eiser;

Dat eiser vraagt de hierna aangeduide feiten bij alle middelen van recht, getuigenissen inbegrepen, te mogen bewijzen;

Dat de uiteenzetting der feiten voldoende nauwkeurig is en de te bewijzen feiten als dienend en afdoend dienden beschouwd;

Om deze redenen, de Rechtbank:

Zegt de eis ontvankelijk en alvorens recht te spreken ten gronde...

VREDEGERECHT TE EKEREN.

15 juni 1967.

Rechter: M. Aerts.

Advocaten: Mrs. Boelens en Vandenbussche.

Erfdienstbaarheden. — Extinctieve verjaring. — Recht van overgang. — Geen gedeeltelijk tenietgaan door onbruik.

Gedaagde beweert dat de wijze van gebruik van een recht van overgang verjaard is, in deze zin, dat, terwijl de oorspronkelijke breedte 2,50 m bedroeg, deze moet verminderd worden tot 0,90 m, daar enkel deze breedte gedurende 30 jaar werd gebruikt.

Dit middel wordt afgewezen, nu blijkt dat eiser 16 jaar geleden de volle breedte heeft opgeëist en bovendien moet aangenomen worden, dat de bezitter van een zakelijk recht niet gehouden is de algeheelheid van dit recht uit te oefenen.

De Hoon t./Vanden Bergen.

Herzien ons tussenvonniss van 16-2-1967, een onderzoek in de zaak bevelende.

Gezien het proces-verbaal van onderzoek en getuigenverhoor, van 3-4-1967.

Overwegende dat verweerder in gebreke gebleven is te bewijzen dat gedurende meer dan dertig jaar geen gebruik werd gemaakt van de erfdienstbaarheid van doorgang die ten voordele van de erven van aanlegger, Markt, nummers 5 en 6, te Ekeren, bestaat lastens het erf van verweerder, Markt, nummer 4;

dat integendeel blijkt uit de verklaringen van de getuigen die onderhoord werden in het tegenverhoor, op verzoek van aanlegger, dat tijdens deze periode minstens alle jaren van bedoeld recht van doorgang gebruik werd gemaakt, zodat bewust recht niet door onbruik gedurende 30 jaar vervallen is;

Overwegende dat verweerder thans zijn houding verandert en beweert dat, indien bewust recht niet in zijn geheel vervallen is, wel de wijze van uitoefening der erfdienstbaarheid, de wijze van gebruik ervan verjaard is en dat, wanneer de notariële acten bepalen, dat er ten voordele van de erven van aanlegger lastens het erf van verweerder een recht van doorgang bestaat op een breedte van 2,50 meter, dit recht moet ingekrompen worden tot op een breedte van 90 centimeter, zijnde de breedte van een poortje dat aangebracht werd in een houten schutsel dat zich vroeger bevond op de scheidingslijn tussen de erven van nummers 4 en 5, schutsel dat in het jaar 1954 werd afgebroken en vervangen in het jaar 1956 door een stenen muur, terwijl vorenbedoeld poortje van 90 centimeter vervangen werd door een poortje van 1 meter, vermits gedurende meer dan 30 jaar geen gebruik van de erfdienstbaarheid werd gemaakt op een breedte van 2,50 meter;

Overwegende dat verweerder zich aldus thans beroept op art. 708 van het Burgerlijk Wetboek;

Overwegende dat verweerder geen schriftelijke besluiten heeft neergelegd;

Overwegende dat verweerder in gebreke blijft de grondheid van zijn bewering te bewijzen en dat hij geen aanbod van bewijslevering van zijn bewering doet;

Overwegende dat trouwens uit het getuigenverhoor van 3-4-1967 blijkt, dat de bewering van verweerder alle grond mist;

Overwegende dat inderdaad blijkt uit de verklaring van getuige Van Wallendael Franciscus, dat in het jaar 1951 het houten schutsel waarin het poortje van 90 cm was aangebracht, werd weggenomen om hem toe te laten grote voorwerpen die door het smalle poortje niet konden gedragen worden op het door hem in huur genomen erf n° 5, Markt, te brengen;

Dat aldus ontegensprekelijk slechts 16 jaar geleden, de erfdienstbaarheid werd uitgeoefend over haar volledige breedte van 2,50 meter;

Overwegende dat ten andere blijkt uit de schriftelijke verklaring van de genaamde Quireyns, Vloeiende 72, te Ekeren, die om reden van ziekte (certificaat van dr. A. Huyskens van 30-3-1967) op het getuigenverhoor van 3-4-1967 niet is kunnen verschijnen, dat « hij zelf in het jaar 1954 het versleten houten schutsel met poortje als scheiding tussen de eigendommen nummers 4, 5 en 6 heeft afgebroken en in het jaar 1956 in de plaats een muur heeft gemetst met inlating van een poort van ongeveer 1 meter breed »;

Overwegende dat uit deze verklaring volgt dat gedurende twee jaar de plaats tussen de erven 4 en 5 waarlangs het recht van erfdienstbaarheid wordt uitgeoefend, volledig open is geweest en dat derhalve gedurende gezegde jaren het recht van erfdienstbaarheid kon uitgeoefend worden over de volledige breedte van 2,50 meter en niet beperkt was tot 90 centimeter;

Overwegende dat trouwens in rechte steeds aangenomen wordt dat op het stuk van zakelijk recht, de bezitter van een dergelijk recht nimmer gehouden is de algeheelheid van dit recht uit te oefenen; dat zo « Celui qui possède une servitude de passage à pied et en voiture, ne perd pas le droit de passage en voiture, si pendant trente ans il n'a passé qu'à pied » (Répertoire Prat, Droit Belge, R., XII, n° 588);

Overwegende dat aanleggers vordering derhalve als grond voorkomt.

Om deze redenen :

Wij, Vrederechter,

alle andere tegenstrijdige besluiten van de hand wijzend en recht doende tegensprekelijk en in de eerste aanleg; verklaren de eis van aanlegger gegrond; zeggen voor recht dat hij de volledige beschikking zal hebben van de wege-nis westwaarts van verweerders eigendom te Ekeren, Markt 4, veroordelen verweerder om *binnen de veertien dagen* van de betekening van het huidige vonnis deze wege-nis volledig vrij te maken op een breedte van 2,50 meter en bij gebreke hieraan te voldoen, binnen deze termijn, machtigen aanlegger van nu af voor alsdan om voormelde wege-nis vrij te maken en de hindernissen weg te nemen zoals de door verweerder op de scheidingslijn met het pand n° 5 opgerichte muur of minstens het poortje van één meter dat er zich in bevindt, te vervangen door een poort van twee meter vijftig, op kosten en gevaar van verweerder, de kosten ervan invorderbaar zijnde op enkel vertoon der kwijtingen.

Veroordelen verweerder tot de kosten van het geding, begroot tot heden op zevenhonderd dertig frank.

Zeggen dat er geen aanleiding bestaat tegenwoordig vonnis uitvoerbaar te verklaren in geval van voorziening.

Zeggen dat de artt. 2, 30, 34, 37 en 41 der wet van 15-6-1935 in acht genomen worden.

NOOT: Zie L. Lindemans, A. P. R., Tw. Erfdienstbaarheden, n°s 870 tot 879, speciaal n°s 873 en 874.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen.

Plech-tige openingszitting van zaterdag 28 oktober 1967.

Zelden had de Vlaamse Conferentie zich mogen verheugen in een zo talrijke opkomst als dit jaar.

Wanneer de Voorzitter Mr. J. Van den Heuvel de plechtige zitting voor geopend verklaarde, was de ruime assisenzaal tot de nok gevuld. Talrijke hoogwaardigheidsbekleders en magistraten woonden de zitting bij. Op het verhoog hadden plaatsgenomen de heer Achille Van Acker, Voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de heer Gouverneur Kinsbergen, de heer Josse Mertens de Wilmars, Rechter in het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen en talrijke magistraten van onze verschillende rechtsmachten. Verrassend was de afwezigheid van de magistraten van het Parket-Generaal en van het Parket, wie toch het onderwerp dat zou behandeld worden door de openingsredenaar, noodzakelijk belang diende in te boezemen.

De Voorzitter bracht in zijn geslepen bewoordingen hulde aan al de vooraanstaande aanwezigen en na de

vertegenwoordigers van de vreemde balies uit de 6 landen van de Europese Gemeenschap in hun respectievelijke talen verwelkomd te hebben, stippelde hij de doelstellingen uit van de Vlaamse Conferentie en deed hij een oproep tot de jonge confraters om actief deel te nemen aan het verwezenlijken van deze doelstellingen.

Hij proklameerde daarna de resultaten van de Herman De Jongh-prijskamp waarin Mr. Van Vliet als laureaat werd uitgeroepen. Wanneer de Voorzitter de openingsredenaar, Mr. Jan Lenaerts voorstelde, onderstreepte hij dat het onderwerp dat door hem werd gekozen een manifestatie is van de vrijheid van het woord die in de Vlaamse Conferentie op de meest scrupuleuze wijze geëerbiedigd wordt.

Mr. Jan Lenaerts sprak dan zijn openingsrede uit die als titel droeg « 20 jaar later - Terugblik op een repressie ».

Hij behandelde dit onderwerp op een voortreffelijke wijze, met een grondige kennis van al de juridische problemen die verband houden met de beteugeling van de misdrijven die gepleegd werden tijdens de bezetting. Hij hield zich echter niet uitsluitend aan de juridische zijde van zijn onderwerp doch ontleedde ook met grote objectiviteit, de morele ondergrond, waarvan de studie onontbeerlijk is om zich een juist oordeel te vormen.

Als conclusie van zijn grondig onderzoek deed Mr. Lenaerts gelden dat de repressie een noodzakelijkheid was die zowel psychologisch als politiek en militair beschouwd onvermijdelijk was. Hij was echter van oordeel dat door de praktische toepassing van de uitzonderingswetten die de repressie beheersten, het doel werd voorbijgeschoten, en dat bij het uitspreken van vele straffen, zowel rechtvaardigheid als billijkheid uit het oog werden verloren. Er is een al te stugge toepassing gedaan van de uitzonderingswetgeving en de nasleep van de oneindig vele zware sancties is veel te omvangrijk geweest en veel te langdurend.

Spreeker onderzocht daarna, met diep psychologische zin welke de voorwaarden hadden dienen te zijn om tot een werkelijk rechtvaardige repressie te komen en welke maatregelen hadden dienen genomen te worden om de vele vergissingen die begaan werden te herstellen.

Mr. Lenaerts heeft een prachtige rede uitgesproken die het talrijk publiek onafgebroken geboeid heeft zowel door de grondige kennis waarop ze gebaseerd was, als door de diep-menselijke gevoelens die de spreker bezielde.

Deze belangrijke rede werd voorgedragen op rustige en zakelijke toon, in een zuiver en sierlijk Nederlands en het publiek heeft bijzonder de grote objectiviteit gewaardeerd die aan de dag gelegd werd door iemand die de repressie niet had medegeleefd doch die, 20 jaar nadien, met gezond verstand, brede documentatie en een diep menselijk begrip, zich met wetenschappelijke sereniteit gebogen heeft over één der meest tragische tijdvakken van onze geschiedenis.

Er werd dan ook na deze schitterende rede aan de spreker een werkelijke ovatie gebracht.

De heer Stafhouder E. Van den Berghe sprak daarna de traditionele repliek uit die op een zeer verheven peil stond. Hij kwam tot het besluit dat de repressiewetgeving maar vruchtbaar had kunnen zijn indien zij ingeschakeld was geweest in een globale inspanning van heel het land om door bestraffing en vergiffenis, door samenwerking op alle vlakken, door alle openbare machten, het zieke land zo vlug mogelijk tot algeheel herstel te voeren.

Hij bracht daarna de rouwhulde aan de confraters die ons tijdens het vorig gerechtelijk jaar waren ontvallen en deed uiteindelijk een warme oproep tot de jonge confraters

om zich met enthousiasme te geven aan het heerlijk beroep der advocatuur.

Na deze zo uiterst geslaagde plechtige zitting was een zeer talrijk gezelschap uitgenodigd geworden door de Voorzitter der Conferentie en Mevrouw Van den Heuvel op een somptueuse receptie in de salons van het restaurant Périgord, waar lang nog van gedachten gewisseld werd.

's Avonds had het traditioneel banket plaats in de grote zaal op de hoogste verdieping van het Hotel Century, waar een aanzienlijk aantal confraters aan de dis deelde. Het was verheugend vast te stellen dat bijna al de jongeren van de Balie op deze feestelijke gelegenheid aanwezig waren. De tafelrede van de Voorzitter die gekenmerkt was door fijne humor en schalks scepticisme, oogstte een buitengewoon succes en in onafzienbare rij volgden de tafelredenaars elkander op, in alle tonen en in alle talen.

Het is voorzeker één van de mooiste openingszittingen geweest die de Vlaamse Conferentie ooit gekend heeft.

R. V.

Conferentie van de Jonge Balie te Dendermonde.

Samenstelling van het Bestuur voor 1967 - 68.

Voorzitter: Mr. Mortier M., Secretaris: Mr. Guns R., Penningmeester: Mw. Beck W., Leden: Mrs. Wiemeersch L., Moreels A., Ruysinck W., en Van Hulse G.

De plechtige openingsvergadering zal plaats hebben op zaterdag 16 december 1967 in het Gerechtsgebouw te Dendermonde.

MEDEDELINGEN

Rijksuniversiteit te Leiden

Europa - Instituut

Programma van de Postdoctorale leergang 1967-1968

Onderwerp: « Discriminatie en non-discriminatie in het recht van de Europese Gemeenschappen ».

13 januari 1968: Algemene inleiding tot het discriminatieprobleem.

Docent: Prof. Mr. W. Riphagen, Juridisch adviseur van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

27 januari 1968: Discriminatie en non-discriminatie bij het vrije personenverkeer en de sociale politiek.

Docent: Prof. Dr. W. van Gerven, Hoogleraar aan de Katholieke Universiteit te Leuven.

10 februari 1968: Discriminatie en non-discriminatie bij het vervoer.

Docent: Dr. Jur. W. Stabenow, Hoofd-administrateur bij het Directoraat-Generaal Vervoer van de Europese Commissie.

24 februari 1968: Discriminatie en non-discriminatie bij het concurrentiebeleid.

Docent: Mr. B. van der Esch, Juridisch adviseur van de Europese Commissie.

9 maart 1968 : Discriminatie en non-discriminatie bij de tarief-politiek.

Docent: Mr. H.H. Maas, Buitengewoon Hoogleraar aan de Vrije Universiteit te Brussel.

Plaats: Juridisch Studiecentrum « Gravensteen », Pieterskerkhof 6 (ingang Gerecht), Leiden.

Tijd: Colleges 10.00 - 12.00 uur.
Discussie 12.15 - 13.00 uur.

Kosten: De kosten van de leergang bedragen f. 25,—, over te maken op giro 9013 van de Algemene Bank Nederland N.V. te Leiden, ten name van het Europa Instituut, Pieterskerkhof 6, Leiden.

Nadere inlichtingen en inschrijvingsformulieren kunnen worden aangevraagd bij het Europa Instituut, Pieterskerkhof 6 te Leiden (tel. 01710-42741, toestel 20).

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Notarissen: jg. 1967 - nr. 10:

Desimpelare A., Notarieel Vademecum voor aankoop van onroerende goederen (vervolg).

Nederlands Juristenblad: jg. 1967 - nr. 36:

De Gruyter P.S., Door het Hof van Justitie van de Europese gemeenschappen georganiseerde bijeenkomst van magistraten uit de E.E.G.-landen. — Van Dunné J.M., De Misrepresentation Act. 1966: In Engeland is het goed dwalen. — Gerbrandy S., Mr. A.C.G. van Proosdij. — Giltay Veth D., In memoriam Mr. M. Franken. — Korthals Altes A., Turkije in Rotterdam (ter aanvulling). — Punt B.C., Het begrijpelijke vonnis. — Van der Ven J. J. M., Wereldcongres voor Rechts- en Sociale Filosofie. — Sauveplanne J.G., De « journées hollandaises » van de Association Henri Capitant. — Van Gisbergen G., Nogmaals: Adoptieproblemen.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie: jg. 1967 - nr. 4968:

Sauveplanne J.G., De Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht. — Rijtma H. J. Het Ontwerp Ka-

dasterwet en de daartegen door de Vereniging van Hypotheekbewaarders geuite bezwaren.

Journal des Tribunaux: jg. 1967 - nr. 4589:

Bagniet J., La réforme des études de droit.

Annales de droit: jg. 1967 - nr. 3:

Munier Ch., Droit canon et pastoral. — Depret H.R., La taxation des plus-values réalisées sur les immeubles non bâtis situés en Belgique et sur les droits réels portant sur ces immeubles. — Henrard M., Chronique de droit de l'entreprise: Législation linguistique et entreprise privée.

Revue Pratique du Notaris Belge: jg. 1967 - nr. 2535:

Demblon J., L'usufruit du conjoint survivant.

Revue Internationale des Sciences Administratives: jg. 1967 - nr. 2:

de la Morena y de la Morena L., Le contrôle administratif et les nations voisines: une tentative de délimitation. — Lee H.B., Du facteur écologique au facteur temps dans l'administration du développement. — de Juan Abad A., Le contrôle financier dans l'administration. — Sharma K.C., La planification et l'administration du développement. — Jovicic M., Les rapports entre les organes représentatifs et les organes exécutifs, notamment en Yougoslavie. — Samonte A.G., Le rôle des entreprises publiques dans le développement national des Philippines. — Salinas A.D.R., Le système de rémunération des fonctionnaires dans un pays en développement. — Aktan T., Le nouveau Service du personnel de l'Etat en Turquie.

Recueil Dalloz Sirey (Parijs): jg. 1967 - nr. 35:

Barrère J., Du jour de l'ordonnance de résidence séparée au regard des intérêts pécuniaires des époux divorcés ou séparés de corps.

nr. 36:

de La Marnierre E.S., De la date d'évolution des biens dans les partages. — Bermond J., La désignation d'un expert unique.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"